

POLICEJNÍ AKADEMIE ČESKÉ REPUBLIKY V PRAZE

Fakulta bezpečnostně právní

Katedra kriminální policie

Preventivní působení zkoušek spolehlivosti

Diplomová práce

(Preventive Effect of Reliability Tests)

Master thesis

VEDOUCÍ PRÁCE

plk. v.v. Mgr. Vlastimil Fiedler

AUTOR PRÁCE

Bc. Kamila Fučíková

PRAHA

2022

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že předložená práce je mým původním autorským dílem, které jsem vypracovala samostatně. Veškerou literaturu a další zdroje, z nichž jsem čerpala, v práci řádně cituji a jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

V Praze, dne 9. 3. 2022

Bc. Kamila Fučíková

PODĚKOVÁNÍ

Ráda bych poděkovala mému vedoucímu plk. v.v. Mgr. Vlastimilu Fiedlerovi za cenné rady a věcné připomínky při vypracování diplomové práce. Mé poděkování patří plk. v.v. PhDr. Janu Čápovi, Ph.D. a plk. Mgr. Liborovi Greplovi za možnost konzultací a poskytnutí odborné literatury. Dále děkuji všem osloveným v provedených rozhovorech a respondentům v dotazníkovém šetření. V poslední řadě chci poděkovat mojí rodině za podporu po celou dobu studia.

ANOTACE

Diplomová práce se zaměřuje na preventivní působení zkoušek spolehlivosti na příslušníky a zaměstnance bezpečnostních sborů. V práci jsou popsány verze zkoušek spolehlivosti, motivace příslušníků a zaměstnanců, statistiky provádění zkoušek spolehlivosti za období 2012–2020. Dále je provedena komparace institutu zkoušek spolehlivosti v českém právním řádu a v zahraničí. Pro aktuální posouzení této problematiky bylo provedeno dotazníkové šetření mezi příslušníky a zaměstnanci bezpečnostních sborů. V závěru práce jsou uvedeny polostrukturované rozhovory na dané téma.

KLÍČOVÁ SLOVA

etický kodex * zkouška spolehlivosti * Generální inspekce bezpečnostních sborů * motivace * protiprávní jednání * policejní provokace

ANNOTATION

This diploma thesis focuses on the preventive action of reliability tests on members and employees of security forces. In this work I describe different versions of reliability tests, motivation of members and employees and statistics of the reliability tests execution for the period 2012-2020. There is also comparison of the institution of reliability tests in the czech rule of law and abroad. To achieve a relevant assessment of this topic I have carried out a questionnaire investigation between members and employees of security forces. In the conclusion of this thesis there are semi-structured interviews presented on this topic.

KEYWORDS

ethical code * reliability test * General Inspectorate of Security Forces * motivation * illegal action * police provocation

Seznam zkratk

CS ČR	Celní správa České republiky
ČR	Česká republika
GIBS	Generální inspekce bezpečnostních sborů
PČR	Policie České republiky
SR	Slovenská republika
SKPV	Služba kriminální policie a vyšetřování
VS ČR	Vězeňská služba České republiky

Obsah

1. Úvod	8
2. Co je to spolehlivost	10
2.1 Porovnání etických kodexů	11
3. Zkoušky spolehlivosti u bezpečnostních sborů	15
3.1 Policie České republiky	15
3.1.1 První verze	16
3.1.2 Druhá verze	18
3.1.3 Třetí verze	19
3.1.4 Srovnání verzí	21
3.1.5 Protikorupční komise Policie České republiky	22
3.2 Vězeňská služba České republiky	23
3.3 Celní správa České republiky	24
3.4 Generální inspekce bezpečnostních sborů	25
3.4.1 Vnější kontrola	26
3.4.2 Vnitřní kontrola	27
3.4.3 Meziřezortní pracovní skupina ke zkouškám spolehlivosti	28
4. Prověřování příslušníků bezpečnostních sborů jako cesta motivace nebo nedůvěry	30
5. Zkoušky spolehlivosti jako prostředek odhalení a předcházení protiprávního jednání příslušníků bezpečnostních sborů	33
5.1 Trestné činy příslušníků bezpečnostních sborů	34
5.2 Přestupky příslušníků bezpečnostních sborů	36
6. Statistický přehled provedení zkoušek spolehlivosti	38
6.1 Evidence zkoušek spolehlivosti	39
6.2 Kriminalita v jednotlivých bezpečnostních sborech	40

6.3 Preventivní působení zkoušek spolehlivosti podle statistických přehledů	43
7. Spolupráce s jinými orgány a občany	44
7.1 Metodická rada pro bezpečnostní sbory	44
7.2 Podání oznámení.....	45
8. Porovnání s jinými zeměmi.....	46
9. Odhalená protiprávní jednání příslušníků a zaměstnanců bezpečnostních sborů.....	50
10. Průzkumný dotazník.....	51
11. Polostrukturované rozhovory.....	59
12. Závěr	66
13. Seznam použité literatury.....	67
14. Seznam tabulek a obrázků.....	75
15. Přílohy práce	76

1. Úvod

Diplomová práce se věnuje preventivnímu působení zkoušek spolehlivosti. Problematika se týká čtyř bezpečnostních sborů, přesto se jedná o téma mezi příslušníky a zaměstnanci málo povědomé. Příslušníci zasahují do práv a svobod občanů, a proto musí postupovat podle zákona při výkonu jejich povolání. K ověření, zda jednají v zákonných mezích, je prováděna zkouška spolehlivosti.

Cílem diplomové práce je nejen zjistit, zda sami příslušníci shledávají zkoušku spolehlivosti jako preventivní nástroj, ale postihnout podstatu zkoušek spolehlivosti, její právní úpravu, jaké mají zkoušky spolehlivosti vliv na výkon práce příslušníků a jestli zkoušky spolehlivosti ovlivňují kriminalitu příslušníků a zaměstnanců bezpečnostních sborů.

Při zpracování diplomové práce byla využita metoda analýzy, především u právního rozboru třech verzí. Pro srovnání bylo využito předešlé a současné právní úpravy zkoušky spolehlivosti. Následně byla provedena komparace verzí. Metoda komparace byla aplikována u porovnání zkoušek spolehlivosti se zahraničím. V této kapitole byl hlavním zdrojem dokument GIBS, odborné články a cizí zdroje. Diplomová práce se zaměřovala na statistický přehled kriminality v bezpečnostních sborech a počet provádění zkoušek spolehlivosti. K vyhodnocení bylo využito výročních zpráv inspekce. V praktické části byly informace získány dotazníkovým šetřením a polostrukturovanými rozhovory.

Začátek práce byl zaměřen na profesní etiku a etické kodexy. Následovala kapitola zkoušky spolehlivosti u bezpečnostních sborů. Práce se zabývala protiprávním jednáním příslušníků a zaměstnanců. Také byla zkoumána jejich motivace. Část byla věnována statistickému přehledu evidence zkoušek spolehlivosti a kriminalitě v jednotlivých bezpečnostních sborech. Dále byly reflektovány zkoušky spolehlivosti v zahraničí. V závěru práce byl proveden dotazníkový průzkum a polostrukturované rozhovory s odborníky a příslušníky bezpečnostních sborů.

Hlavními zdroji, ze kterých bylo v práci čerpáno, byly především zákony, zveřejňované zprávy GIBS, publikace a závěrečné práce zabývající se zkouškami

spolehlivosti. Praktická část vychází z dat zjištěných z dotazníkového šetření mezi příslušníky a zaměstnanci a polostrukturovaných rozhovorů.

2. Co je to spolehlivost

Spolehlivost je důležitá vlastnost v životě člověka, obzvláště pak policisty. Zaměstnání policisty vyžaduje spolehlivé občany, kteří mají jasné morální zásady a obstojí před riziky tohoto povolání. V dnešní společnosti spolehlivých lidí ubývá, proto u příslušníků a zaměstnanců bezpečnostních sborů by se měl brát velký zřetel na jejich výběr. Nestačí zde spolehlivost pouze ve vztahu příslušník bezpečnostních sborů, stát a občan, ale příslušník, stát, občan a další občané. Jelikož příslušníci rozhodují v zájmu několika osob, je třeba provádět zkoušky spolehlivosti.

Spolehlivost lze zjistit ve třech rovinách: před nástupem (tzn. psychologickým vyšetřením), ve služebním poměru na dobu určitou a provedením zkoušek spolehlivosti. Jistou míru spolehlivosti lze zjistit již při výběru uchazečů: „*Do služebního poměru může být přijat státní občan České republiky (dále jen "občan"), který je zdravotně, **osobnostně** a fyzicky způsobilý k výkonu služby.*“¹ Další osobnostní charakteristiky rozšiřuje *Vyhláška č. 487/2004 Sb., o osobnostní způsobilosti, která je předpokladem pro výkon služby v bezpečnostním sboru v ustanovení § 1 písm. e), které klade požadavky na občana nebo příslušníka, který má mít žádoucí motivaci, postoje a hodnoty. Má za úkol vyselektovat nevhodné uchazeče. Ve druhém případě jde o to, jestli se příslušník osvědčil: „Služební zkoušku tvoří část písemná a ústní, popřípadě též část praktická. Jejím účelem je ověřit, zda příslušník má znalosti potřebné pro zařazení do služebního poměru na dobu neurčitou.*“² Ve třetí rovině je prověřována neměnnost a neovlivnitelnost jeho hodnot. Preventivní působení zkoušek spolehlivosti bude rozebráno podrobněji v dalších kapitolách.

Co je spolehlivost ve vztahu k příslušníkům bezpečnostních sborů, jaké jsou kladeny požadavky na příslušníky, tím se zabývá profesní etika. Profesní etika je „*soustava vybraných hodnot, norem, principů a povinností, jejichž posláním je přispívat k formování specifického typu chování, rozhodování a jednání,*

¹ § 13 odst. 1, písm. e) Zákon č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů.

² § 12 odst. 2, Zákon č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů.

žádoucího pro danou profesi“.³ Toto obecné vyjádření pojmu profesní etika potřebuje specifikovat a blíže určit. Vymezení „hodnot“ a „žádoucího jednání“ se vyskytuje v jednotlivých kodexech. Také je potřeba zmínit, že policejní etika má stejný význam jako jiné složky policisty, které jsou potřebné pro výkon služby.⁴

2.1 Porovnání etických kodexů

Požadavky na příslušníky bezpečnostních sborů jsou vyjmenovány v příslušných kodexech. Nejvíce bude zanalyzován **Etický kodex PČR**. Obecně etický kodex znamená „soubor mravních principů, které mají charakter **závazných povinností**, jimiž je omezována libovůle jedinců. Orientují profesní chování a jednání jedinců ve jménu „obecného dobra“.“⁵ Služební poměr či zaměstnanecký poměr u bezpečnostních sborů vyžaduje jistý souhrn mravních zásad, kterými by se měli řídit. Má jim poskytovat určitý návod, jak se chovat a jednat.

Etický kodex PČR uvádí pět základních hodnot – profesionalitu, nestrannost, odpovědnost, ohleduplnost a bezúhonnost.⁶ Z těchto pěti principů je vymezen pojem spolehlivost, a to konkrétně z těchto principů – nestrannost, odpovědnost a bezúhonnost. V kodexu jde o taxativní výčet hodnot. Bližší vysvětlení se musí hledat v jiných dokumentech. Zákon č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů v ustanovení § 46 odstavce 1 uvádí: „Služební kázeň spočívá v nestranném, řádném a svědomitém plnění služebních povinností příslušníka, které pro něj vyplývají z právních předpisů, služebních předpisů a rozkazů.“ Spolehlivost se může subsumovat pod pojem služební kázeň. Také jiní autoři se přiklání k hodnotám jako bezúhonnost a nestrannost. Například bezúhonnost je chápána jako neúplatnost, která posiluje jistotu veřejnosti

³ NESVADBA, Petr. Policejní etika. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2009. ISBN 978-80-7380-195-3., s. 149

⁴ *Zkouška spolehlivosti - 5 let praxe v České republice: kolektivní monografie příspěvků k problematice provádění zkoušek spolehlivosti v podmínkách právního řádu České republiky.* Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, 2014. ISBN 978-80-7251-416-8., s. 135

⁵ NESVADBA, Petr. Policejní etika. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2009. ISBN 978-80-7380-195-3., s. 203

⁶ Policie České republiky: [online]. Etický kodex Policie České republiky. [cit. 7.10. 2021]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/eticky-kodex-policie-ceske-republiky.aspx>

k policii.⁷ Bezúhonnost znamená jistou formu spolehlivosti. Příslušník nepodlehne jak uplácení, ale také nespáchá jiný protiprávní čin. Konkrétní vymezení poskytuje zákon o příslušnících bezpečnostních sborů v celém ustanovení § 14.

Podstatu etického kodexu lze najít ve služebním slibu. Díky slibu lze vymáhat to, co etický kodex vyžaduje. Každý příslušník, a i žadatel o přijetí do služebního poměru, musí složit tento slib jinak není ve služebním poměru, tedy není příslušníkem. *"Slibuji na svou čest a svědomí, že při výkonu služby budu **nestranný** a budu důsledně dodržovat právní a služební předpisy, plnit rozkazy svých nadřízených a **nikdy nezneužiji svého služebního postavení**. Budu se vždy a všude chovat tak, abych svým jednáním **neohrozil dobrou pověst bezpečnostního sboru**. Služební povinnosti budu plnit **řádně a svědomitě** a nebudu váhat při ochraně zájmů České republiky nasadit i vlastní život."* Služební slib zmiňuje znaky spolehlivosti, shrnuje důležité hodnoty, ke kterým se policista zaváže.

Etický kodex celníka vymezuje skupiny osob, vůči nimž má dodržovat daná pravidla. Jde o širokou veřejnost, úředníky státní správy, kolegy a nadřízené i podřízené. Jeho působnost je vně – občané a úředníci se kterými jednájí. Text je rozčleněn do deseti bodů. V úvodu je vymezena činnost Celní správy. Ze základních hodnot jsou zmiňovány jen některé. Bod čtvrtý zmiňuje, že příslušník má plnit své povinnosti bez zbytečných průtahů. Šestý bod uvádí formy korupce. Celník nepřijímá dary a pohoštění, ani žádná jiná zvýhodnění. Následující povinnost rozšiřuje šestý bod o zákaz zneužití svého postavení. Poslední pravidlo nepřipouští pouhé podezření z nezákonných činů celníka a zakotvuje jeho okamžité oznámení.⁸

Etický kodex příslušníků GIBS v úvodu zmiňuje, že příslušník má mimořádné pravomoci v souvislosti s výkonem služby. Tato skutečnost koresponduje s částí „Spravedlnost a nestrannost“ v bodu prvním: *„Příslušník jedná při výkonu služby i v době mimo službu v souladu s ústavním pořádkem, se zákony, ostatními*

⁷ HERZOGOVIÁ, Zuzana. *Policejní etika*. Praha: Zuzana Herzogová, 2003. ISBN 80-238-9984-8., s. 129 – 130

⁸ Etický kodex celníka [online]. Celní správa ČR. [cit. 7.10.2021]. Dostupné z: <https://www.celnisprava.cz/cz/o-nas/spolecne-proti-korupci/Documents/Etick%C3%BD%20kodex%20celn%C3%ADka.pdf>

právními a služebními předpisy, přičemž vždy respektuje lidská práva, důstojnost i svobody.“ Touto větou by se měli řídit všichni příslušníci a zaměstnanci. Výslovně je ale stanovena v kodexu GIBS, protože je vůči ostatním sborům složkou mj. represivní a musí zajistit vyšší váhu nestrannosti. Příslušník má odpovědnost nejen za to, co udělá ve službě, ale i za svou morální úroveň i mimo službu. „*Etický kodex navazuje na závazek vyplývající ze služebního slibu, kterým je příslušník vázán.*“ Totéž výslovně stanoví odstavec 1 v části „Dodržování a vymahatelnost“ u příslušníků. V porovnání s Etickým kodexem PČR se takový výklad nenajde. Z poslední věty vyplývá, že etický kodex je postaven na úroveň služebního předpisu, v případě jeho porušení.⁹

Kodex profesní etiky zaměstnance a příslušníka **VS ČR** se od ostatních kodexů liší. Podoba je více formální. Na začátku je označena preambule a text je členěn na osm článků. V článku prvním je podobně jako u Inspekce zmíněno, kterým předpisům podléhá, které mají vyšší hodnotu. Článek 2 odstavec 1 zmiňuje nestrannost a zákonnost při plnění služebních úkolů. Kodex vylučuje nemístné jednání vůči státním orgánům a občanům na veřejnosti. Pro práci u VS ČR je zakázáno korupční jednání, a to ve všech formách. Též nesmí být příslušník ani zaměstnanec obdarováni, kdyby ano, odporovalo by to článku 2 odstavce 1 – zákonnosti postupů a principu rovného zacházení.¹⁰

U policejního kodexu je nutno vyzdvihnout **princip volného uvážení**¹¹. Zákon dává možnost rozhodnout správním orgánům dle jejich uvážení, posouzení situace je na nich.¹² Právě tato zásada poskytuje prostor pro možné chyby a následná protiprávní jednání. V ostatních kodexech se nenajde, v zákonech konkrétních sborů ano.

⁹ Etický kodex příslušníka Generální inspekce bezpečnostních sborů [online]. GIBS. [cit. 8.10.2021]. Dostupné z: <https://www.gibs.cz/o-nas/interni-protikorupcni-program/eticky-kodex-prislusnika>

¹⁰ Kodex profesní etiky zaměstnance a příslušníka Vězeňské služby České republiky [online]. Vězeňská služba ČR. [cit. 9.10.2021]. Dostupné z: <https://www.vscr.cz/media/organizacni-jednotky/generalni-reditelstvi/ostatni/protikorupcni-opatreni/kodex-profesni-etiky-zamestnance-a-prislusnika-vs-cr-2018.pdf>

¹¹ dle odborné literatury správní uvážení

¹² HORZINKOVÁ, Eva a Zdeněk FIALA. *Správní právo hmotné: obecná část. 2.*, aktualizované vydání. Praha: Leges, 2015. Student (Leges). ISBN 978-80-7502-092-5., s. 27

Zkoušky spolehlivosti prověřují morální hodnoty, které najdeme v etických kodexech a případná protiprávní jednání příslušníků a zaměstnanců. Mají být zárukou pro občany. Občané by měli mít důvěru v tyto orgány a cítit se díky nim bezpečně.

3. Zkoušky spolehlivosti u bezpečnostních sborů

Zkoušky spolehlivosti jsou prováděny na příslušníky PČR, VS ČR, CS ČR, GIBS a jejich zaměstnance. Stěžejní právní úpravou pro „testování“ je zákon č. 341/2011 Sb., *o Generální inspekci bezpečnostních sborů a o změně souvisejících zákonů*, konkrétně ustanovení § 41. Další právní úpravy lze najít v interních aktech u jednotlivých bezpečnostních sborů. V následujících podkapitolách budou zanalyzovány detailně zkoušky spolehlivosti a její jednotlivé verze. Všechny jsou uvedeny v kapitole „Policie České republiky“ pro lepší komparaci (i když první verze působila jenom na policisty, zaměstnance policie a na Inspekci PČR).

Ještě před samotným vysvětlením verzí je zapotřebí objasnit pojem test integrity. Testy integrity jsou nadřazeným pojmem, do nichž spadají zkoušky spolehlivosti, ale také další opatření ověřující zákonnost jednání.¹³ Proto se lze někdy setkat místo zkoušky spolehlivosti s pojmem testy integrity.

3.1 Policie České republiky

Zkoušky spolehlivosti mají původ u New-yorské policie.¹⁴ Tento právní institut u nás vznikl jako reakce na komunistický režim a jeho působení na občany prostřednictvím policie. Nejprve byla po roce 1989 zřízena **Inspekce Ministerstva vnitra** rozkazem ministra vnitra č. 100 ze dne 20. listopadu 1991, *kterým se zřizuje inspekce ministra vnitra České republiky*. Útvar ministerstva pro inspekční činnosti měl především odhalit a prověřit protiprávní činnost spáchanou pouze policisty. Potom vznikla **Inspekce PČR**, jejíž ředitel byl odpovědný vládě, a ne ministroví vnitra. To upravoval jiný zákon – zákon č. 273/2008 Sb., *o Policii ČR*.¹⁵ Tyto dva prověřující orgány se lišily nejen názvem, ale i jejím dozorčím orgánem. V obou

¹³ *Posouzení zkoušek spolehlivosti Generální inspekci bezpečnostních sborů*. Generální inspekce bezpečnostních sborů. Praha, 2021, GI-827-7/CJ-2021-840113-A, GIETRp0384674., s. 5

¹⁴ *Zkouška spolehlivosti - 5 let praxe v České republice: kolektivní monografie příspěvků k problematice provádění zkoušek spolehlivosti v podmínkách právního řádu České republiky*. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, 2014. ISBN 978-80-7251-416-8., s. 20

¹⁵ § 2 odst. 4, Zákon České národní rady č. 283/1991 Sb., *o Policii České republiky*. Vaněček, Miloš, and Jan Melša. *Generální Inspekce Bezpečnostních Sborů*. Praha: Generální inspekce bezpečnostních sborů, 2013., s. 5 – 6

případech se jednalo o kontrolu policistů. V roce 2009 proběhla reforma policie a v souvislosti s tím se řešilo, zda zavést zkoušky spolehlivosti. Podnětem pro zavedení zkoušek spolehlivosti v roce 2009 byla „akce peněženka“. Policistům byl „fiktivně“ předložen nález – peněženka. Policie se zhruba v polovině případů dopustila chyb či protiprávních jednání. O dva roky později se řešilo možné rozšíření okruhu zkoušených osob. Nakonec se prosadil návrh, že budou testovány i další subjekty.¹⁶

3.1.1 První verze

První verze byla zakotvena v ustanovení § 107 zákona č. 273/2008 Sb., *o Policii České republiky*. Zkoušku spolehlivosti provádí inspektor a dle odstavce druhého „*spočívá v navození zdání situace, kterou je zkoušená osoba povinna řešit.*“¹⁷ Část druhá tohoto zákona také upravovala, kdo je oprávněn ji provést, jakým způsobem a její zadokumentování. Níže je uvedeno celé ustanovení po odstavcích.

(1) *„Inspektor je oprávněn k předcházení, zamezování a odhalování protiprávního jednání provést u policisty, zaměstnance policie, inspektora a zaměstnance inspekce (dále jen „zkoušená osoba“) zkoušku spolehlivosti.“*

Odstavec první nově rozšiřuje kontrolované osoby o zaměstnance policie. Rozsah kontrolovaných osob dává větší záruky kontroly. U všech zmíněných subjektů může inspektor provést test integrity bez předchozího podezření, ale za splnění podmínky v odstavci čtvrtém.¹⁸ Inspekce působí preventivně i odhaluje trestnou činnost z vlastního podnětu.

(2) *viz nahoře*

¹⁶ *Zkouška spolehlivosti - 5 let praxe v České republice: kolektivní monografie příspěvků k problematice provádění zkoušek spolehlivosti v podmínkách právního řádu České republiky.*

Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, 2014. ISBN 978-80-7251-416-8., s. 17 – 19

¹⁷ § 107 odst. 2, Zákon č. 273/2008 Sb., *o Policii České republiky* k právnímu stavu k 12. 1. 2009

¹⁸ Filák, Antonín, et al. *Zákon O Policii České Republiky S Komentářem: Podle Právního Stavů K 12.1.2009 / "Antonín Filák a Kolektiv; Jan Brázda, Martin Bohman, Josef Hrudka, Pavel Vopršal, David Zámek".* Vyd. 1. Praha: Police history, 2009., s. 211, 215

Zkouška spolehlivosti - 5 let praxe v České republice: kolektivní monografie příspěvků k problematice provádění zkoušek spolehlivosti v podmínkách právního řádu České republiky.

Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, 2014. ISBN 978-80-7251-416-8., 20

Subjekt kontroly bude vykonávat každodenní úkony a úkoly. Ze strany kontrolujících osob nesmí dojít k neoprávněným zásahům, ani k podněcování k trestné činnosti a provokace je nepřipustná.¹⁹ Prověřování je limitováno zákonem, ale i možnostmi zkoušejících. Při provádění zkoušek spolehlivosti je inspekce technicky a personálně omezena.²⁰

(3) *„K provedení zkoušky spolehlivosti může inspektor využít pod svým osobním a bezprostředním vedením i jinou osobu s jejím souhlasem.“*

K využití jiné osoby pod dohledem inspektora se nevážou podle zákona o policii další podmínky, pouze souhlas této osoby. Není výslovně stanovena forma souhlasu.

(4) *„Průběh zkoušky spolehlivosti inspektor dokumentuje obrazovým a zvukovým záznamem a sepíše o něm úřední záznam. Záznam o provedení zkoušky spolehlivosti se v jednom vyhotovení založí do osobního spisu zkoušené osoby.“*

Záznamy jsou obligatorními podmínkami pro užití zkoušky spolehlivosti.²¹ Bez zaznamenání by mohlo dojít ke zneužití a ztrátě objektivnosti provedení.

Tento odstavec je výjimkou z článku 10 odstavce 3 Usnesení předsednictva České národní rady č. 2/1993 Sb., o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součásti ústavního pořádku České republiky: *„Každý má právo na ochranu před neoprávněným shromažďováním, zveřejňováním nebo jiným zneužíváním údajů o své osobě.“* Zaznamenávání zkoušky spolehlivosti zasahuje do ochrany osobních údajů daného jedince, ale nemá být pro něj nevýhodou. Naopak má mu dát záruky, že zkouška proběhla řádně a v mezích zákona. Týká se jedné z výjimek ústavních garancí.

¹⁹ Filák, Antonín, et al. *Zákon O Policii České Republiky S Komentářem: Podle Právního Stavů K 12. 1. 2009 / "Antonín Filák a Kolektiv; Jan Brázda, Martin Bohman, Josef Hrudka, Pavel Vopršal, David Zámek".* Vyd. 1. Praha: Police history, 2009., s. 215

²⁰ *Zkouška spolehlivosti - 5 let praxe v České republice: kolektivní monografie příspěvků k problematice provádění zkoušek spolehlivosti v podmínkách právního řádu České republiky.* Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, 2014. ISBN 978-80-7251-416-8., s. 19 – 20

²¹ Filák, Antonín, et al. *Zákon O Policii České Republiky S Komentářem: Podle Právního Stavů K 12. 1. 2009 / "Antonín Filák a Kolektiv; Jan Brázda, Martin Bohman, Josef Hrudka, Pavel Vopršal, David Zámek".* Vyd. 1. Praha: Police history, 2009., s. 215

(5) „O provedení zkoušky spolehlivosti musí být zkoušená osoba bez zbytečných průtahů prokazatelně **informována**. To neplatí, pokud by informování ohrozilo plnění úkolů konkrétního trestního řízení nebo plnění úkolu v oblasti kontroly policie. V případě překážky podle věty druhé je zkoušená osoba informována poté, co ohrožení pomine. Po informování má zkoušená osoba právo nahlížet do pořízené dokumentace.“

Dle článku 17 odstavce 1 Usnesení předsednictva České národní rady č. 2/1993 Sb., o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součásti ústavního pořádku České republiky: „právo na informace jsou zaručeny“. Osoba má právo, aby byla informovaná, že byla zkoušena. Druhým a odlišným případem pro porovnání je právo na informace poskytované na základě žádosti nebo zveřejněním dle ustanovení § 4 odstavce 1 zákona č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím.

(6) „Prováděním zkoušky spolehlivosti nesmí dojít k bezprostřednímu ohrožení nebo poškození zdraví osob nebo majetku.“

Z posledního odstavce jasně vyplývá omezení. Hranice, kterou inspektor či jiná osoba nesmí překročit provedením zkoušek odolnosti.

3.1.2 Druhá verze

Druhá verze byla prvním návrhem zákona o GIBS. Verze odkazuje na zkoušky spolehlivosti v ustanovení § 40. Přesto v porovnání s ustanovením § 107 zákona č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky a ustanovením § 40 Vládního návrhu č. 794 na vydání zákona o Generální inspekci bezpečnostních sborů a o změně souvisejících zákonů, se najdou tři změny. V odstavci prvním byl výčet subjektů zkrácen na příslušníky a zaměstnance, kterými se rozumí příslušníci a zaměstnanci policie, Inspekce PČR, CS ČR a VS ČR. Druhá změna byla v konkretizaci čtvrtého odstavce (jeden záznam se předá bezpečnostnímu sboru). Poslední rozdíl se týkal odstavce pátého. Oblast kontroly policie byla změněna na

kontrolu inspekce.²² Druhá verze posloužila jako mezistupeň pro konečnou podobu zkoušek integrity – třetí verzi.

3.1.3 Třetí verze

Třetí a současně platnou verzi začlenil v ustanovení § 41 zákon č. 341/2011 Sb., o *Generální inspekci bezpečnostních sborů*. Podstata prvních dvou odstavců byla ponechána. Podle zpráv inspekce se často provádění zkoušek spolehlivosti potýká s negativním fenoménem. Zkoušené osoby nereagují na navozenou situaci a zkoušku nelze provést. Příslušníci jsou pouze přihlížejícími.²³ Nově se třetí odstavec zaměřil na zákaz omezení svobody osob a zachování lidské důstojnosti.

(3) *„Prováděním zkoušky spolehlivosti nesmí dojít k bezprostřednímu ohrožení nebo poškození života nebo zdraví osob, jejich majetku anebo k **omezení svobody osob**. Při provádění zkoušky spolehlivosti musí být zachována **lidská důstojnost**.“*

Zachování či ochranu osobnosti uvádí článek 10 odstavec 1 Usnesení předsednictva České národní rady č. 2/1993 Sb., o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součásti ústavního pořádku České republiky: *„Každý má právo, aby byla zachována jeho lidská důstojnost, osobní čest, dobrá pověst a chráněno jeho jméno.“* Lidskou důstojnost zaručuje také zákon č. 89/2012 Sb., *občanský zákoník*. Test integrity je jednou z výjimek vylučující neoprávněnost zásahu do lidské důstojnosti, a to z důvodu chráněných zájmů. Pro zaměstnance bezpečnostních sborů by měl zaručit ochranu cti a důstojnosti zákoník práce. Pro příslušníky bezpečnostních sborů je zakotveno v ustanovení § 77 odstavec 1 zákona č. 361/2003 Sb., o *služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů*.

²² HRUDKA, Josef a Benedikt VANGELI. *Zkouška spolehlivosti – explikace, aplikace, efektivita*. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, c2014. ISBN 978-80-7251-415-1., s.11

²³ Zpráva o činnosti Generální inspekce bezpečnostních sborů za rok 2017. Generální inspekce bezpečnostních sborů [online]. Praha: GIBS, 2018 [cit.3.1.2022]. Dostupné z: https://www.gibs.cz/images/podstranky/cinnost-analyza-ukonu/zprava_cinnosti_2017.pdf, s.13

(4) „Na základě žádosti příslušníka inspekce může zkoušku spolehlivosti provést se svým souhlasem i jiná osoba. V takovém případě je tato osoba povinna řídit se pokyny příslušníka inspekce; **příslušník inspekce za její činnost odpovídá.**“

Protože k zákonu neexistují výkladové komentáře, musí se vycházet z praxe a odborných prací na toto téma: „Zde je potřebné zmínit, že tzv. „jiná osoba“ je osobou, kterou příslušník inspekce seznámí s tzv. předpokládaným scénářem zkoušky spolehlivosti, a to i s možnými verzemi průběhu. Tento proces je na místě utajit v souladu se zákonem č. 412/2005 Sb., o ochraně utajovaných informací a bezpečnostní způsobilosti, ve znění provádějících vyhlášek a nařízení, pokud tento proces obsahuje utajované informace.“²⁴

(5) „Příslušník inspekce nebo jiná osoba provádějící zkoušku spolehlivosti mohou při zkoušce spolehlivosti **sdělovat nepravdivé údaje.**“

(6) „Průběh zkoušky spolehlivosti **se dokumentuje** obrazovým a zvukovým záznamem. O zkoušce spolehlivosti inspekce pořídí úřední záznam.“

(7) „O provedení zkoušky spolehlivosti, při které se zkoušená osoba **dopustila protiprávního jednání**, inspekce zkoušenou osobu **bez zbytečných průtahů** prokazatelně **informuje a předá** jedno vyhotovení záznamů pořízených podle odstavce 6 **příslušnému bezpečnostnímu sboru**, který je povinen záznamy **založit do osobního spisu** zkoušené osoby. Informování a předání záznamů inspekce neprovede, pokud by tím ohrozila plnění úkolů konkrétního trestního řízení nebo plnění úkolu v oblasti kontroly inspekce. V takovém případě však inspekce zkoušenou osobu informuje a záznamy předá poté, co ohrožení pomine. Zkoušená osoba, která se při zkoušce spolehlivosti dopustila protiprávního jednání, má po informování právo nahlížet do záznamů pořízených podle odstavce 6.“

²⁴ ČÁP, Jan. *Aplikace zkoušky spolehlivosti*. Praha, 2022. Rigorózní práce. Policejní akademie ČR v Praze, Fakulta bezpečnostně právní, ISBN 978-80-7251-532-5., s. 23 – 24

(8) „Jednání příslušníka inspekce nebo jiné osoby provádějící zkoušku spolehlivosti, které **naplňuje znaky přestupku, není přestupkem**, pokud je takové jednání **nezbytné k dosažení účelu** zkoušky spolehlivosti a bezprostředně neohrozí ani nepoškodí zájmy uvedené v odstavci 3.“

(9) „**Jednou za půl roku** inspekce v souhrnné zprávě **sdělí příslušnému bezpečnostnímu sboru jména zkoušených osob**, které se při zkoušce spolehlivosti **nedopustily protiprávního jednání**.“

V současné právní úpravě inspekce shledává omezení pro provedení zkoušek spolehlivosti ze třech důvodů – nelze provést zkoušky na více příslušníků současně při jedné zkoušce, lze provést jenom určitý typ zkoušek a negativní jevy.²⁵

3.1.4 Srovnání verzí

Když se porovnají verze postupně po odstavcích, lze najít rozdíl hned v prvním odstavci první a druhé verze. Spočívá v provádějící osobě, nejprve zkoušku prováděl inspektor, později se právní úprava přiklonila k příslušníkovi inspekce. V obou verzích se ponechal stejný účel – „předejít, zamezit a odhalit protiprávnímu jednání“. Co se zachovalo, byla podstata zkoušek spolehlivosti. I ta zůstala nezměněná ve stávající právní úpravě. Určitý prostor pro rozhodování ponechává odstavec třetí. Inspektor či příslušník inspekce „může“ provést testování i s další osobou. Zákon stanoví kumulativní podmínky – osobní a bezprostřední vedení a souhlas jiné osoby. Odstavec čtyři v druhé verzi dostal extenzivní výklad o předání úředního záznamu příslušnému bezpečnostnímu sboru a následně jeho založení do osobního spisu. V porovnání s první verzí se též psalo o založení, ale nebylo výslovně stanoveno předání bezpečnostnímu sboru. Odstavec pět souvisí s odstavcem jedna. Zkoušky spolehlivosti nejprve vykonávala policie, poté

²⁵ Zpráva o činnosti Generální inspekce bezpečnostních sborů za rok 2017. *Generální inspekce bezpečnostních sborů* [online]. Praha: GIBS, 2018 [cit. 5.1.2022]. Dostupné z: https://www.gibs.cz/images/podstranky/cinnost-analyza-ukonu/zprava_cinnosti_2017.pdf, s. 15

inspekce. Obě verze zachovali právo zkoušené osobě nahlížet do pořízené dokumentace.

Třetí verze byla oproti druhé verzi náležitě rozšířena o zachování lidské důstojnosti. Při užití jiné osoby byla stanovena povinnost podání žádosti a odpovědnost příslušníka inspekce za osobu. V ustanovení § 41 byla výslovně udělena možnost sdělování nepravdivých údajů. Výklad o tom, kdy má být zkoušená osoba informována se zúžil na osobu, která byla vinna. Tato osoba má právo nahlížet do záznamů, což se liší s první verzí. Každý bezpečnostní sbor má právo vědět jména zkoušených osob ve lhůtě dvakrát za rok a u osob, které nebyly shledány vinnými. Nově bylo zaručeno vyvinění příslušníka či „pomocníka“ inspekce z přestupku.

Změny v první a třetí verzi měly za úkol: „**snížit rizika dekonspirace pracovníků GIBS a jejich metod práce a rovněž rozšíření možnosti realizovat zkoušky ve větší pestrosti scénářů.**“²⁶

3.1.5 Protikorupční komise Policie České republiky

V policii vznikla komise zabývající se protiprávním jednáním v oblasti korupce. Stálá protikorupční komise působí od roku 2006 jako poradní orgán policejního prezidenta. Do její činnosti patří spolupráce na protikorupčních programech, informování veřejnosti, provádění analýzy protikorupčního jednání a následná opatření, spolupráce se státními i nestátními orgány. Například se zasloužila o monitorování činnosti hlídkové služby při jejím výkonu.²⁷ Její funkce je poradní. Působí jenom vůči policistům, a ne jiným subjektům. Předmětem zájmu, jak z názvu vyplývá, je pouze korupce. Komise působí na všech krajských ředitelstvích policie. Nejdříve působila pouze na dopravní, cizineckou a pořádkovou policii z důvodu větších korupčních rizik. Do své působnosti

²⁶ ZOUBKOVÁ, Ivana a Jana FIRSTOVÁ. *Kriminologie: aktuální problémy*. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, 2013. ISBN 978-80-7251-395-6., s. 239

²⁷ Policie České republiky: [online]. Stálá protikorupční komise Policie České republiky. [cit. 18.10. 2021]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/stala-protikorupcni-komise-policie-ceske-republiky-43362.aspx>

zahrnula i SKPV a ekonomické zabezpečení policie.²⁸ Na webových stránkách PČR zveřejňuje Protikorupční program PČR 2020, Protikorupční manuál pro občany a v sekci zpravodajství uvádí případy týkající se korupce. Vše přístupné občanům na webu <https://www.policie.cz/boj-s-korupci-zpravodajstvi.aspx>.

3.2 Vězeňská služba České republiky

VS ČR je ozbrojeným bezpečnostním sborem, ale také správním úřadem a účetní jednotkou.²⁹ V těchto třech oblastech činností by měla striktně dodržovat zákony. Plnění jejích úkolů zajišťuje vězeňská stráž, justiční stráž, správní služba a pověřené orgány VS ČR, které zaručují bezpečnost.³⁰ Vězeňská služba dohlíží na osoby ve výkonu trestu odnětí svobody a zároveň na své příslušníky a zaměstnance. Spolupráci s GIBS upravuje ustanovení § 2 odstavec 1 písmene o), které přesně zní, že: „*Vězeňská služba ve spolupráci s Generální inspekcí bezpečnostních sborů se podílí na předcházení a odhalování trestné činnosti příslušníků Vězeňské služby a občanských zaměstnanců zařazených k výkonu práce ve Vězeňské službě spáchané při výkonu služby nebo při plnění pracovních úkolů*“. Z ustanovení vyplývá, že trestnou činnost musí spáchat příslušník ve službě nebo zaměstnanec při práci. Inspekce řeší jinak protiprávní jednání příslušníka spáchané mimo službu. Na úseku kontroly činnosti VS ČR nejde o jediný orgán. Ministerstvo spravedlnosti kontroluje především nakládání se státním majetkem a plnění předpisů, které již nekontroluje jiný subjekt.³¹ Ministerstvo neřeší jenom nakládání se státním majetkem, ale i kontrolu jak příslušníci a zaměstnanci zachází s vězňenými osobami a jejich možným přemístěním v rámci prvního typu věznice.³²

²⁸ JONÁK, Jaroslav. *Protikorupční Komise Policie České Republiky 2006-2011* / [ed. Jaroslav Jonák ... Et Al.]. Praha: Policejní prezidium ČR, 2011., s. 7 – 8, 11

²⁹ § 1 odst. 2, 3, Zákon České národní rady č. 555/1992 Sb., *o Vězeňské službě a justiční stráži České republiky*, ve znění pozdějších předpisů.

³⁰ MATES, Pavel, Jindřich ŠKODA a František VAVERA. *Veřejné sbory*. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2011. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7357-572-4., s. 28

³¹ § 4a písm. b) Zákon České národní rady č. 555/1992 Sb., *o Vězeňské službě a justiční stráži České republiky*, ve znění pozdějších předpisů.

³² § 4b Zákon České národní rady č. 555/1992 Sb., *o Vězeňské službě a justiční stráži České republiky*, ve znění pozdějších předpisů.

Kontrolu provádí také sama VS ČR odborem kontroly Generálního ředitelství VS. Zde zmíním pouze některé kontroly a to, kontrolu řídicí činnosti vedoucího oddělení prevence a stížností a kontrolu služební činnosti pověřeného orgánu VS ČR. V Pokynu generálního ředitele VS ČR č. 3/2020, *kterým se stanoví Metodika kontrolní činnosti odboru kontroly Generálního ředitelství Vězeňské služby*, se vymezuje v ustanovení § 6 odstavce 3 spolupráce s inspekcí a to v rozsahu: „a) postupování poznatků o trestné činnosti zaměstnanců Vězeňské služby orgánu Inspekce, b) náležitosti postoupení Inspekci stanovené metodikou, c) vedení evidence a d) způsobu ukončení postoupené věci, přijímání a vyřizování podání (poznatků) postoupených Vězeňské službě orgánem Inspekce.“ Inspekce zasahuje až když se trestný čin stal, ale i průběžně. Vstup sjednávají teritoriální pracoviště inspekce. Ve věznicích se zkoušky spolehlivosti provádí velmi těžko z důvodu precizní prohlídky věcí a vstupní prohlídky. Pokud orgány vězeňské služby dostanou stížnost, nejprve ji prošetří a v případě podezření na trestný čin příslušníka nebo zaměstnance ji přebírá inspekce.

3.3 Celní správa České republiky

CS ČR doplňuje trojici bezpečnostních sborů, a navíc patří do soustavy správních orgánů podle ustanovení § 1 odstavce 1 zákona č. 17/2012 Sb., *o Celní správě České republiky*.

Ve stejném zákoně v ustanovení § 5 je zmocnění speciálního inspekčního útvaru k prošetření podezření na nezákonná jednání. Speciálním inspekčním útvarem se myslí odbor 50 neboli odbor Vnitřních činností náležející přímo pod Generálního ředitele Generálního ředitelství cel.³³ U celní správy řeší nejprve protiprávní jednání speciální inspekční útvar a v případě podezření na trestný čin postupuje případ inspekci obdobně jako u ostatních bezpečnostních sborů.

K předcházení korupčního jednání vydává CS ČR Interní protikorupční program. Stanoví si v něm pět hlavních úkolů – vytváření a posuzování protikorupčního

³³ Schéma organizačního uspořádání GŘC k 1.1.2020 [online]. [cit.15.12.2021]. Dostupné z: <https://www.celnisprava.cz/cz/o-nas/organizacni-struktura/Documents/grc.pdf>

klimatu, transparentnost, řízení korupčních rizik a monitoring kontrol, postup při podezření na korupci a vyhodnocování interního protikorupčního programu. Jednotlivé úkoly přiřazuje gestorům a zavazuje je k průběžnému a trvalému plnění. Do 10. června 2022 se počítá s jeho aktualizací.³⁴

3.4 Generální inspekce bezpečnostních sborů

Posledním prověřovaným orgánem a zároveň represivním je GIBS. Bývalý ředitel inspekce plk. Mgr. Ing. Ivan Bílek se vyjádřil, že: „...*Inspekce vznikla jako potřeba nezávislého orgánu pro plnění úkolů v trestním řízení ve vybraných bezpečnostních sborech...*“ Činnost vycházela z Inspekce PČR. Příslušníci inspekce policie a další příslušníci bezpečnostních sborů přešli do inspekce.³⁵ Inspekce byla zřízena zákonem č. 341/2011 Sb., *o Generální inspekci bezpečnostních sborů a o změně souvisejících zákonů*, v ustanovení § 1 a § 4 jako ozbrojený bezpečnostní sbor, organizační složka státu a účetní jednotka.

Inspekce vyhledává, odhaluje a prověřuje, že byl spáchán trestný čin. Dále podává zprávy o protiprávní činnosti a činí preventivní opatření. „*Úkolem inspekce je vyšetřovat trestný čin.*“ Vyjmenované úkoly se vztahují na příslušníky a zaměstnance PČR, VS ČR, CS ČR a GIBS, u kterých může provést zkoušku spolehlivosti. U zaměstnanců CS ČR nebo VS ČR je podmínka, že musí spáchat trestný čin v souvislosti s plněním pracovních úkolů v bezpečnostním sboru.³⁶

Protože inspekce vyšetřuje trestné činy, má postavení policejního orgánu. Na tuto skutečnost reagoval zákon č. 141/1961 Sb., *o trestním řízení soudním (trestní řád)*, ve znění pozdějších předpisů v ustanovení § 12 odstavce 2 písmene b):

³⁴ Interní protikorupční program Celní správy České republiky, aktualizované znění ke dni 2. června 2020 [online]. Generální ředitelství cel, 2020. [cit.15.12.2021]. Dostupné z: <https://www.celnisprava.cz/cz/o-nas/spolecne-proti-korupci/Documents/interni-protikorupcni-program.pdf>

³⁵ Vaněček, Miloš, and Jan Melša. *Generální Inspekce Bezpečnostních Sborů*. Praha: Generální inspekce bezpečnostních sborů, 2013, s. 1

Zpráva o činnosti Generální inspekce bezpečnostních sborů za rok 2012. Generální inspekce bezpečnostních sborů [online]. Praha: GIBS, 2013 [cit.30.12.2021]. Dostupné z: https://www.gibs.cz/images/podstranky/cinnost-analyza-ukonu/zprava_cinnosti_2012.pdf, s. 6 – 7

³⁶ § 2 Zákon č. 341/2011 Sb., *o Generální inspekci bezpečnostních sborů a o změně souvisejících zákonů*.

„Policejními orgány se rozumějí Generální inspekce bezpečnostních sborů v řízení o trestných činech příslušníků Policie České republiky, příslušníků Vězeňské služby České republiky, celníků anebo zaměstnanců České republiky zařazených k výkonu práce v Policii České republiky, nebo o trestných činech zaměstnanců České republiky zařazených k výkonu práce ve Vězeňské službě České republiky anebo v Celní správě České republiky, spáchaných v souvislosti s plněním jejich pracovních úkolů.“ Právní úprava zákona o GIBS kooperuje s úpravou trestního řádu.

Pro ověření skutečnosti, že příslušník nebo zaměstnanec páchá protiprávní jednání, se v ČR používají zkoušky spolehlivosti pouze cílené. Lze je provést jen na základě podezření z protiprávního jednání a podnětu (nejen od inspekce).³⁷ Typům zkoušky spolehlivosti bude více věnováno ke konci práce v souvislosti se zahraniční problematikou.

Do působnosti ředitele patřilo od roku 2013 oddělení vnitřní kontroly, oddělení metodiky a prevence a interní audit. Do organizace přibyl nově v roce 2014 odbor kontroly, který se skládal z oddělení vnitřní kontroly a oddělení šetření podnětů. Činnost těchto dvou oddělení byla však až od roku 2015. Prováděním zkoušek spolehlivosti se zabývalo oddělení zkoušek spolehlivosti a operativní dokumentace spadající pod náměstka pro speciální služby. Dnes je to v gesci oddělení speciálních činností a jejich příslušníků.³⁸

3.4.1 Vnější kontrola

Mezi kontrolní subjekty patří Poslanecká sněmovna Parlamentu ČR, která prověřuje činnost inspekce Stálou komisí Poslanecké sněmovny pro kontrolu činnosti GIBS: „Kontrolu činnosti inspekce, včetně kontroly použití odposlechu a záznamu telekomunikačního provozu a použití sledování osob a věcí podle

³⁷ Posouzení zkoušek spolehlivosti Generální inspekci bezpečnostních sborů. Generální inspekce bezpečnostních sborů. Praha, 2021, GI-827-7/CJ-2021-840113-A, GIETRp0384674., s. 11

³⁸ Zpráva o činnosti Generální inspekce bezpečnostních sborů za rok 2014. Generální inspekce bezpečnostních sborů [online]. Praha: GIBS, 2016 [cit.29.12.2021]. Dostupné z: https://www.gibs.cz/images/podstranky/cinnost-analyza-ukonu/zprava_cinnosti_2014.pdf, s. 4
Zpráva o činnosti Generální inspekce bezpečnostních sborů za rok 2020, s. 26

trestního řádu vykonává Poslanecká sněmovna, která k tomu účelu zřizuje kontrolní orgán. Kontrolní orgán se skládá z poslanců určených Poslaneckou sněmovnou“.³⁹ Poslanecká sněmovna je k tomu zmocněna zákonem. Komise se aktuálně skládá z 9 členů z různých poslaneckých klubů.⁴⁰ Dle článku 5 odstavce 3 Statutu Stálé komise Poslanecké sněmovny pro kontrolu činnosti GIBS: „Kontrolní činnosti se zúčastňují vždy nejméně dva členové komise, kteří o každé kontrole pořizují zápis.“ Inspekce a stálá komise spolu spolupracují formou písemných stanovisek. Komise se zabývá vším, co se týká inspekce. Například řeší podněty z médií, může vyžadovat informace od inspekce a je oprávněna vést vlastní šetření (pozn. ne ve smyslu trestního řádu). V roce 2017 a 2019 nebyla provedena žádná vnější kontrola.⁴¹

3.4.2 Vnitřní kontrola

Vnitřní kontrola spadá přímo pod ředitele inspekce. Zajišťují ji vnitřní subjekty inspekce – interní auditor a oddělení vnitřní kontroly.

Interní audit zajišťuje jeden pracovník, který je zařazen v organizaci inspekce. Tento institut je nezávislý na inspekci a je v souladu se zákonem č. 320/2001 Sb., o finanční kontrole ve veřejné správě a o změně některých zákonů (zákon o finanční kontrole). Interní audit je: „nezávislé a objektivní přezkoumávání a vyhodnocování přiměřenosti a účinnosti řídicí kontroly, správnosti finančních a majetkových operací a vnitřního kontrolního systému.“⁴² Od roku 2019 působí nový auditor a současně s tím byl upraven Plán auditů. Výstupem auditu je nález, ve kterém vyjadřuje, zda je vyžadováno přijetí zvláštních nápravných opatření.

³⁹ § 57 odst.1 Zákon č. 341/2011 Sb., o Generální inspekci bezpečnostních sborů a o změně souvisejících zákonů

⁴⁰ Poslanecká sněmovna Parlamentu ČR: Členové – Stálá komise pro kontrolu činnosti Generální inspekce bezpečnostních sborů [online]. [cit.7.1.2022]. Dostupné z: <https://www.psp.cz/sqw/snem.sqw?l=cz&id=1569>

⁴¹ Zpráva o činnosti Generální inspekce bezpečnostních sborů za rok 2020, s. 29

⁴² Vaněček, Miloš, and Jan Melša. *Generální Inspekce Bezpečnostních Sborů*. Praha: Generální inspekce bezpečnostních sborů, 2013., s. 31

Od roku 2014 se sledují rizika prostřednictvím jednotného systému řízení a sledování rizik.⁴³

Oddělení vnitřní kontroly v současné době patří přímo pod ředitele inspekce a dělí se na – skupinu vyřizování podnětů a skupinu vnitřní kontroly. Je policejním orgánem při „odhalování, prověřování, objasňování a dokumentaci trestných činů příslušníků a zaměstnanců inspekce.“⁴⁴ Řeší stížnosti na příslušníky inspekce, administrativu v inspekci a mimo jiné prověřuje, zda příslušník nebo zaměstnanec před službou nebo během služby či práce požil alkohol.

Inspekce disponuje i jinými preventivními nástroji, a to formou přednášek u bezpečnostních sborů a vydáváním metodických doporučení. Posledním veřejně zmíněným návodem je Metodické doporučení pro činnost bezpečnostních sborů č. 1/2020.⁴⁵ Jde o interní doporučení. Obsah není zveřejňován. Tuto činnost zajišťuje oddělení metodiky a prevence, které spadá pod oddělení vnějších vztahů a legislativy.

3.4.3 Mezurezortní pracovní skupina ke zkouškám spolehlivosti

V roce 2014 vznikla Mezurezortní pracovní skupina ke zkouškám spolehlivosti. Měla poradní funkci pro ředitele inspekce. Jejím úkolem bylo zajistit plnění úkolů dané v usnesení vlády ČR ze dne 9. července 2014 č. 541 k *Vyhodnocení využití nástroje „zkoušek spolehlivosti“* s návrhem na případné rozšíření na další osoby působící v orgánech veřejné moci. Řešila zvýšení efektivity a vypracovávala metodiku. Působila do konce roku 2016. Vypracovala komplexní analytický

⁴³ Zpráva o činnosti Generální inspekce bezpečnostních sborů za rok 2019. Generální inspekce bezpečnostních sborů [online]. Praha: GIBS, 2020 [cit.28.12.2021]. Dostupné z:

https://www.gibs.cz/images/podstranky/cinnost-analyza-ukonu/zprava_cinnosti_2019.pdf, s. 26

Zpráva o činnosti Generální inspekce bezpečnostních sborů za rok 2013. Generální inspekce bezpečnostních sborů [online]. Praha: GIBS, 2014 [cit.28.12.2021]. Dostupné z:

https://www.gibs.cz/images/podstranky/cinnost-analyza-ukonu/zprava_cinnosti_2013.pdf, s.22

⁴⁴ Zpráva o činnosti Generální inspekce bezpečnostních sborů za rok 2020, s. 8

Zpráva o činnosti Generální inspekce bezpečnostních sborů za rok 2012. Generální inspekce bezpečnostních sborů [online]. Praha: GIBS, 2013 [cit.28.12.2021]. Dostupné z:

https://www.gibs.cz/images/podstranky/cinnost-analyza-ukonu/zprava_cinnosti_2012.pdf, s. 53

Vaněček, Miloš, and Jan Melša. *Generální Inspekce Bezpečnostních Sborů*. Praha: Generální inspekce bezpečnostních sborů, 2013., s. 29

⁴⁵ Zpráva o činnosti Generální inspekce bezpečnostních sborů za rok 2020, s. 28

materiál, kterým mělo dojít k posílení zkoušek spolehlivosti.⁴⁶ Skupina se nezabývá scénáři zkoušek spolehlivosti. Řeší případné rozšíření zkoušek spolehlivosti na jiné subjekty a zvažuje možné zařazení zkoušek do trestního řádu.

⁴⁶ Zpráva o činnosti Generální inspekce bezpečnostních sborů za rok 2014. Generální inspekce bezpečnostních sborů [online]. Praha: GIBS, 2016 [cit.29.12.2021]. Dostupné z: https://www.gibs.cz/images/podstranky/cinnost-analyza-ukonu/zprava_cinnosti_2014.pdf, s. 9
Zpráva o činnosti Generální inspekce bezpečnostních sborů za rok 2015. Generální inspekce bezpečnostních sborů [online]. Praha: GIBS, 2016 [cit.29.12.2021]. Dostupné z: https://www.gibs.cz/images/podstranky/cinnost-analyza-ukonu/zprava_cinnosti_2015.pdf, s. 6 – 7
Zpráva o činnosti Generální inspekce bezpečnostních sborů za rok 2016. Generální inspekce bezpečnostních sborů [online]. Praha: GIBS, 2017 [cit.29.12.2021]. Dostupné z: https://www.gibs.cz/images/podstranky/cinnost-analyza-ukonu/zprava_cinnosti_2016.pdf, s.11

4. Prověřování příslušníků bezpečnostních sborů jako cesta motivace nebo nedůvěry

Působení zkoušek na příslušníky a zaměstnance může mít dvojitý význam. Buď je bude motivovat k standardním či nadstandardním výkonům anebo na ně bude mít negativní vliv. Záleží na individuálním vnímání každého jednotlivce. Pro pochopení prověřování a motivaci je nutné objasnit psychické pochody příslušníka a zaměstnance jako člověka.

Jaký výkon podá osoba v práci záleží na její pracovní motivaci. „*Pracovní motivace vyjadřuje přístup člověka k práci, ke konkrétním okolnostem jeho pracovního uplatnění a ke konkrétním pracovním úkolům, tj. vyjadřuje konkrétní podobu jeho pracovní ochoty.*“⁴⁷ Na základě pracovní motivace se odvíjí celkový postoj k povolání, ať jde o jakékoliv zaměstnání. Rozlišuje se několik typů pracovní motivace. Do nich patří i některé nevhodné typy pro povolání policisty a zaměstnání v jiných bezpečnostních složkách. Jestliže bude u osoby převládat motivace materiální a v práci nebude dostatečně finančně ohodnocena, u osoby hrozí přilepšení si úplatkem. Druhým typem motivace, který může snížit výkonnost práce je motivace založená na zkreslených představách. Při nástupu má osoba určité představy o profesi, které neodpovídají realitě.⁴⁸ Důsledkem nespokojenosti a špatné motivace může být porušování zákonnosti a pracovních norem, které u povolání příslušníků a zaměstnanců bezpečnostních sborů bude velmi dehonestující.

Příčinou proč příslušník nebo zaměstnanec vybočí ze svého jednání může být rozdíl zisků a vynaložené energie k práci.⁴⁹ Motivaci orientuje na přilepšení si nezákonným způsobem, i když si je vědom trestnosti jednání. Do jaké míry je jedinec motivován je spojeno s výkonností a hodnocením. Pro maximální výkonnost nebo naopak nejnižší výkon jsou lidé ovlivněni několika faktory. U bezpečnostních sborů se může jednat o dobu služebního poměru, pracovní

⁴⁷ BEDRNOVÁ, Eva a Ivan NOVÝ. *Psychologie a sociologie řízení*. 2. rozš. vyd. Praha: Management Press, 2002. ISBN 80-7261-064-3., s. 262

⁴⁸ KALIVODOVÁ, Zoja. Pracovní motivace. Pár postřehů. *Bezpečnost s profesionály*. 2018, č. 1. ISSN 2336-4793., s.31

⁴⁹ PILAŘOVÁ, Irena. *Základy psychologie práce a organizace pro policejní manažery*. Praha: Management Press, 2004. ISBN 80-7261-102-x., s. 42

prostředí (zde: spíše útvar, služební zařazení), únavu, odměňování a způsob hodnocení.⁵⁰ Na příslušníky je velký tlak, protože jsou pravidelně hodnoceni veřejností a svými nadřízenými. Hodnocení slouží pro zlepšení kvality a množství práce nebo může být jedním z důvodů pro skončení kariéry u bezpečnostních sborů.⁵¹ Zkouška spolehlivosti slouží k ověření jejich chování během konkrétní „umělé“ vytvořené události. Provedením zkoušky a následným vyšetřováním lze zjistit příčiny jejich jednání a tím pracovní motivaci a vztah ke zkouškám spolehlivosti.

Provádění zkoušek spolehlivosti by příslušníky a zaměstnance bezpečnostních sborů nemělo demotivovat. S vykonáváním svých funkcí a pravomocí, by měli očekávat, že se mohou stát subjektem kontroly. Důvodnost prověřování jejich práce vyplývá kupříkladu ze zákona č. 262/2006 Sb., *zákoník práce* ustanovení § 303 odstavec 1 písmene b) číslo 1 a 3: „*zaměstnanci v Policii České republiky a Generální inspekci bezpečnostních sborů mají zvýšené povinnosti uvedené v odstavci 2.*“ Pro dodržování zvýšených povinností jim má být řádná odměna, například příplatek za vedení, přesčasy nebo výsluhové nároky. „Bonusy“ by měly motivovat nejen k nástupu, ale i k zamezení páčání protiprávní činnosti. Mají být prvním dostatečně vysokým motivátorem a vůbec zabránit páčání trestným činům.

Pro větší motivaci policistů byl v roce 2008 vydán „Motivační program“, který byl zacílen na pražské a středočeské policisty. Klád si za cíl zlepšit čtyři oblasti pro výkon služby: rekonstrukci policejních služeben, flexibilnější plánování směn, využívání tzv. tranzitního ubytování a finanční motivaci. Finance Policejního prezidia ČR se rozdělily: na zvláštní finanční příplatky, na cestovní náhrady a na pracovní odměny.⁵² Existence možnosti odměn by měla převážit nad skutečností, že mohou být kontrolováni a nad rizikem přijetí úplatku.

⁵⁰ PILAŘOVÁ, Irena. *Základy psychologie práce a organizace pro policejní manažery*. Praha: Management Press, 2004. ISBN 80-7261-102-x., s. 44 – 45

⁵¹ Tamtéž., s. 61

⁵² KUBALÁK, David. Motivační program pro policisty sloužící na území hl. m. Prahy a Středočeského kraje [online]. 2008. [cit.6.1.2022]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/motivacni-program-pro-policisty-slouzici-na-uzemi-hl-m-prahy-a-stredoceskeho-kraje.aspx>

Důležité je zjistit, zda je zkoušky motivují, ale také důvody, proč páchají trestnou činností. Z výzkumu provedeného na 50 respondentech (policisté, kteří spáchali trestný čin a byli z něj obviněni), bylo zjištěno, že nejčastěji si chtěli vylepšit finanční situaci rodiny anebo toužili po snadném zisku. Ke každé z těchto dvou příčin se přihlásilo 16 respondentů. Naopak nejmenší počet hlasů pro porušení zákona tvořily příčiny typu alkoholismus a patologické hráčství po 2 hlasech.⁵³

Policista a jiný příslušník či zaměstnanec by měl přejít od „vztahu k práci“ ke „vztahu k profesi policisty“, později by se jeho vztah měl dostat do úrovně „vztah policisty ke službě“. Profesi by neměl brát pouze jako prostředek k zajištění fyziologický potřeb v prvním uvedeném vztahu. Součástí profese jsou určité podmínky.⁵⁴ Zkoušky by příslušníka měly motivovat, měl by být seznámen s tímto institutem. Je vykonavatelem státní moci, proto je kontrolován a měl by být dostatečně finančně ohodnocen.

⁵³ SALVET, Leo. *Kriminalita policistů České republiky*. Praha: Linde, 2011. ISBN 978-80-7201-849-9., s. 21

⁵⁴ KOVAŘÍK, Zdeněk. *Problémy vztahu policistů ke službě*. Praha: Police History, 2003. Police history. ISBN 80-86477-13-4., s. 10 – 11

5. Zkoušky spolehlivosti jako prostředek odhalení a předcházení protiprávního jednání příslušníků bezpečnostních sborů

Zkoušky spolehlivosti jako prostředek předcházení trestných činů stanoví zákon. Inspekce má za úkol sledovat a vyhodnocovat nezákonná jednání příslušníků a zaměstnanců.⁵⁵ K tomu je zmocněna zákonem. Zkoušky spolehlivosti nepatří k jedinému preventivnímu opatření, které má odhalit protiprávní činnost. Další opatření působí na straně každého bezpečnostního sboru, povinnost v § 45 odstavce 1 písmene b) a v § 46 odstavce 2 a 3 zákona č. 361/2003 Sb., *o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů*, ve znění pozdějších předpisů.

Inspekce získává poznatky třemi způsoby. *„Inspekce před zahájením úkonů trestního řízení z vlastní iniciativy nebo na základě podnětu jiné osoby anebo orgánu za účelem získání poznatků o trestné činnosti vyhledává, odhaluje, a je-li to třeba, i dokumentuje skutečnosti nasvědčující tomu, že byl spáchán trestný čin, jehož vyšetřování spadá do působnosti inspekce nebo státního zástupce.“*⁵⁶ Pro výše zmíněné účely se musí dostat do zájmového prostředí.

Obecně pro trestnou činnost stanoví trestní zákoník znaky skutkových podstat trestných činů. Oproti tomu zákon o GIBS pozitivně vymezuje pouze provádějící osoby, postup provedení, odpovědnost příslušníka za jinou osobu a následné úkony. Nezahrnuje jednání, pokud se příslušník inspekce nebo jiná osoba odchýlí od scénáře a vybočí z mezí zkoušek spolehlivosti. Ani trestní zákoník neupravuje trestné jednání provádějící osoby, kterého se dopustila během zkoušky spolehlivosti. Policejní provokaci vymezuje soudní judikatura. Nejdůležitější judikaturou je **stanovisko trestního kolegia Nejvyššího soudu ze dne 25. 9. 2014, sp. zn. Tpjn 301/2014**, které se týká použitelnosti výsledků zkoušky spolehlivosti v trestním řízení a odvolává se na předchozí judikaturu vymezující pojem policejní provokace. Stanovisko mělo sjednotit rozhodování soudů. Mezi usnesením pod sp. zn. 3 Tz 61/2013 a rozsudkem pod sp. zn. 8 Tz 39/2013 vznikla

⁵⁵ § 2 odst. 4 Zákon č. 341/2011 Sb., *o Generální inspekci bezpečnostních sborů a o změně souvisejících zákonů*.

⁵⁶ § 38 odst. 1 Zákon č. 341/2011 Sb., *o Generální inspekci bezpečnostních sborů a o změně souvisejících zákonů*.

rozporuplnost ohledně trestných činů příslušníků inspekce během zkoušky spolehlivosti. Nejvyšší soud v usnesení (sp. zn. 3 Tz 61/2013) neuznal příslušníka inspekce vinným z policejní provokace. Ze strany dopravního policisty šlo o úmyslné neuložení blokové pokuty a přijetí úplatku ve výši 1000,- Kč. Před provedením zkoušky existovalo podezření na trestnou činnost policisty. Trestní kolegium vysvětlilo policejní provokaci ve větě první takto:

*„Za policejní provokaci se považuje **aktivní činnost policie**, která směřuje k **podněcování** určité osoby (fyzické či právnické) ke spáchání konkrétního trestného činu s cílem získat usvědčující důkazy a vyvolat její trestní stíhání, a jejímž důsledkem je **vzbuzení úmyslu** spáchat trestný čin podněcovanou osobou, ačkoliv **předtím** tato osoba žádný takový úmysl **neměla**. Policejní provokací je i taková aktivní činnost policie, jíž dochází k doplňování chybějících zákonných znaků základní skutkové podstaty určitého trestného činu, k záměrnému podstatnému navýšení rozsahu spáchaného činu podněcovanou osobou, či k jiným způsobem vyvolané změně právní kvalifikace spáchaného činu k tíži podněcované osoby, zejména pokud jde o okolnosti podmiňující použití vyšší trestní sazby, byť by jinak tato osoba byla k spáchání činu v obecném smyslu rozhodnuta.“*

Ve druhém případě se příslušník inspekce dopustil policejní provokace. Zkouška byla provedena na příslušníka policie na obvodním oddělení. Zkoušející osoba nahlásila nález igelitové tašky. Nejvyšší soud rozhodl o policejní provokaci a dále o použitelnosti důkazů. Důkazy získané při zkoušce spolehlivosti lze použít, pokud příslušník inspekce ani jiná osoba se nedopustili jednání vykazující znaky provokace (viz výše): *„Důkaz získaný na základě policejní provokace je **absolutně neúčinný v trestním řízení** vedeném proti vyprovokované osobě.“⁵⁷*

5.1 Trestné činy příslušníků bezpečnostních sborů

Inspekce zveřejňuje ve svých každoročních zprávách trestnou činnost příslušníků bezpečnostních sborů. Problematice věnuje celou podkapitolu „Sledované

⁵⁷ Rozhodnutí Trestního kolegia Nejvyššího soudu dne 25. 9. 2014 stanovisko, pod sp. zn. Tpjn 301/2014. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/judikat/nscr/tpjn-301-2014>

problematiky protiprávního jednání“. Ve všech dosud zveřejněných zprávách rozebírá korupční jednání, delikvenci v oblasti extremismu, omamných a psychotropních látek a domácího násilí, úniky informací a trestnou činnost s podezřením na mučení a jiné nelidské a kruté zacházení.

Činnost vykazující znaky korupčního jednání zaujímá na žebříčku počtu zadokumentovaných trestných činů nejvyšší podíl. Inspekce musí rozlišovat tzv. účelová oznámení. Musí odlišit oznámení, která mají zničit dobrou pověst příslušníka nebo zaměstnance. Nejde o jediný problematický jev, s nímž se musí inspekce vyrovnat. V praxi jde o „korupční mytologii“. Civilní osoby si vytvoří falešnou legendu k bezpečnostnímu sboru a potom z ní profitují.⁵⁸ Korupčním jednáním se blíže zabývá dílčí vědeckovýzkumný úkol č. 3/3 „*Vybrané aspekty možného korupčního a jiného nežádoucího jednání příslušníků a zaměstnanců bezpečnostních sborů*“.⁵⁹

Zmíněnou sledovanou problematikou jsou úniky informací, které mají v bezpečnostních orgánech značný význam. Obsahují citlivé a důležité údaje pro výkon jejich práce. Příslušníci jsou povinni zachovávat mlčenlivost a sdělovat je pouze povolaným osobám.⁶⁰ S úniky informací se pojí zásada „need to know“. Informaci rozšířit mezi nezbytně nutný počet příslušníků či zaměstnanců. Inspekce zaznamenala několik forem úniků, například poskytnutí pomoci nebo účelně někoho zdiskreditovat. Nejužívanější formou za rok 2020 bylo úmyslné poskytnutí informací za účelem získání neoprávněného prospěchu. V posledních letech se rozmáhá kyberkriminalita.⁶¹

Do třetí sledované skupiny patří delikvence v oblasti extremismu, omamných a psychotropních látek a domácí násilí. Za rok 2012 bylo celkem spácháno 9 trestných činů. V roce 2020 inspekce zaznamenala celkem 29 trestných činů.

⁵⁸ Zpráva o činnosti Generální inspekce bezpečnostních sborů za rok 2020, s. 18

⁵⁹ *Policejní akademie ČR: Vědeckovýzkumná činnost Policejní akademie ČR v Praze v letech 2017-2023* [online]. Praha: PA ČR, 2021 [cit.21.1.2022]. Dostupné z: https://www.polac.cz/g2/view.php?o_skole/veda/vvc_17.html

⁶⁰ TOMEK, Petr. *Zákon o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů: s komentářem, poznámkami a judikaturou*. Olomouc: ANAG, 2007-. Právo (ANAG). ISBN 978-80-7554-234-2., s.221

⁶¹ Zpráva o činnosti Generální inspekce bezpečnostních sborů za rok 2012. Generální inspekce bezpečnostních sborů [online]. Praha: GIBS, 2013 [cit.26.1.2022]. Dostupné z: https://www.gibs.cz/images/podstranky/cinnost-analyza-ukonu/zprava_cinnosti_2012.pdf, s. 43
Zpráva o činnosti Generální inspekce bezpečnostních sborů za rok 2020, s. 19

V obou letech v této sledované skupině bylo spácháno nejvíce trestných činů s omamnými a psychotropními látkami.⁶²

Do velmi závažné trestné činnosti příslušníků a zaměstnanců patří trestná činnost s podezřením na mučení a jiné nelidské a kruté zacházení. „*Nikdo nesmí být mučen ani podroben nelidskému či ponižujícímu zacházení anebo trestu.*“⁶³ Jedná se o právo neomezitelné, takže ani na osobě omezené na svobodě nesmí dojít k mučení. Při vyšetřování inspekce v těchto případech zdůrazňuje rychlý postup, protože se zasahuje do osobní integrity člověka. Čin musí být bez průtahů nahlášen.⁶⁴

5.2 Přestupky příslušníků bezpečnostních sborů

Ne vždy příslušníci pochybí natolik závažně, že se bude jednat o trestný čin. Je zapotřebí si uvědomit, že inspekce působí pouze v trestním řízení. Příslušník nebo zaměstnanec mohou spáchat protiprávní jednání i méně společensky škodlivé.

K tématu zkoušky spolehlivosti se vyjádřila vrchní státní zástupkyně JUDr. Lenka Bradáčová, Ph.D. následně: „*Z právního hlediska se jedná o instrument policejního práva, kdy v konkrétním trestním řízení je potřebné přistoupit a využívat instrumenty trestního práva, proto **zkoušku spolehlivosti** vnímá jako možný vstup, chcete-li **podnět** (ověření již existujícího podnětu) do konkrétního **trestního řízení**, či v případě zjištění protiprávního jednání netrestního charakteru **např. do kázeňského řízení služebního funkcionáře.***“⁶⁵ Kázeňský přestupek je

⁶² Zpráva o činnosti Generální inspekce bezpečnostních sborů za rok 2012. Generální inspekce bezpečnostních sborů [online]. Praha: GIBS, 2013 [cit.28.12.2021]. Dostupné z: https://www.gibs.cz/images/podstranky/cinnost-analyza-ukonu/zprava_cinnosti_2012.pdf, s. 42
Zpráva o činnosti Generální inspekce bezpečnostních sborů za rok 2020, s. 21

⁶³ Čl. 4 Listina základních práv Evropské unie

⁶⁴ Zpráva o činnosti Generální inspekce bezpečnostních sborů za rok 2012. Generální inspekce bezpečnostních sborů [online]. Praha: GIBS, 2013 [cit.26.1.2022]. Dostupné z: https://www.gibs.cz/images/podstranky/cinnost-analyza-ukonu/zprava_cinnosti_2012.pdf, s. 44
Zpráva o činnosti Generální inspekce bezpečnostních sborů za rok 2013. Generální inspekce bezpečnostních sborů [online]. Praha: GIBS, 2014 [cit.28.12.2021]. Dostupné z: https://www.gibs.cz/images/podstranky/cinnost-analyza-ukonu/zprava_cinnosti_2013.pdf, s.37 – 38

⁶⁵ ČÁP, Jan. *Aplikace zkoušky spolehlivosti*. Praha, 2022. Rigorózní práce. Policejní akademie ČR v Praze, Fakulta bezpečnostně právní, ISBN 978-80-7251-532-5., s. 100 – 101

vymezen pozitivně a negativně v § 50 odstavce 1 zákona č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů.

Výše uvedené trestné činy lze spáchat s nižší typovou škodlivostí jako kázeňské přestupky. Typicky se může jednat o únik informací, kdy si příslušník zjistí informaci o svém kamarádovi pro své účely a nepřijme za to žádný zisk. Únik informací se bude řešit v kázeňském řízení.⁶⁶ Každý případ se posuzuje individuálně. Na uvedeném případě úniku informací půjde o trestné jednání s nižší společenskou škodlivostí v podobě kázeňského přestupku. V podobném případě může jít o trestný čin.

⁶⁶ SALVET, Leo. *Kriminalita policistů České republiky*. Praha: Linde, 2011. ISBN 978-80-7201-849-9., s. 129

6. Statistický přehled provedení zkoušek spolehlivosti

Zkoušky spolehlivosti před GIBS prováděla Inspekce PČR, která prověřovala pouze příslušníky a zaměstnance policie. Inspekce policie vedla údaje o trestně stíhaných osobách v policii, informace o vězeňské službě a celní správě pochází z Ministerstva vnitra a z Vězeňské služby.

V roce 2008 bylo stíháno 253 příslušníků PČR, o rok později se číslo zvýšilo o 9 a v dalších třech letech došlo každoročně k malému poklesu. Zaměstnanci PČR měli spíše opačnou tendenci. V letech 2009–2012 počet stíhaných zaměstnanců nepřesáhl 11 osob. Nutné je zmínit, že počet stíhaných zaměstnanců PČR za rok 2008 nebyl nalezen. Vězeňská služba v roce 2008 zaznamenala 18 trestně stíhaných příslušníků a 1 zaměstnance. Rapidní nárůst stíhaných příslušníků byl v roce 2012, kdy se číslo zvedlo o 35 stíhaných. U zaměstnanců takové výkyvy nebyly zaznamenány. Počet se držel v rozmezí 0 – 5 osob v letech 2008–2012. Podle zdrojů Ministerstva vnitra vývoj stíhaných příslušníků Celní správy obrok klesal či stoupal. Nejnižší počet bylo zaznamenáno v roce 2009 v počtu 2 příslušníků. V letech 2008–2012 nebyl trestně stíhán žádný příslušník celní správy.⁶⁷ Z vývoje počtu stíhaných osob je zřejmé, že počet příslušníků u jednotlivých bezpečnostních sborů převažoval. Ze všech příslušníků dominovala PČR a za všechny bezpečnostní sbory byli nejméně stíhaní zaměstnanci.

V dalších kapitolách bude rozebrána statistika od doby fungování GIBS, od roku 2012 do roku 2020. Počet provedení zkoušek spolehlivosti a rozbor kriminality v jednotlivých bezpečnostních sborech. Hlavním zdrojem jsou Zprávy o činnosti inspekce za rok 2012–2020.

⁶⁷ Zpráva o činnosti Generální inspekce bezpečnostních sborů za rok 2012. Generální inspekce bezpečnostních sborů [online]. Praha: GIBS, 2013 [cit.11.1.2022]. Dostupné z: https://www.gibs.cz/images/podstranky/cinnost-analyza-ukonu/zprava_cinnosti_2012.pdf, s.40 – 41

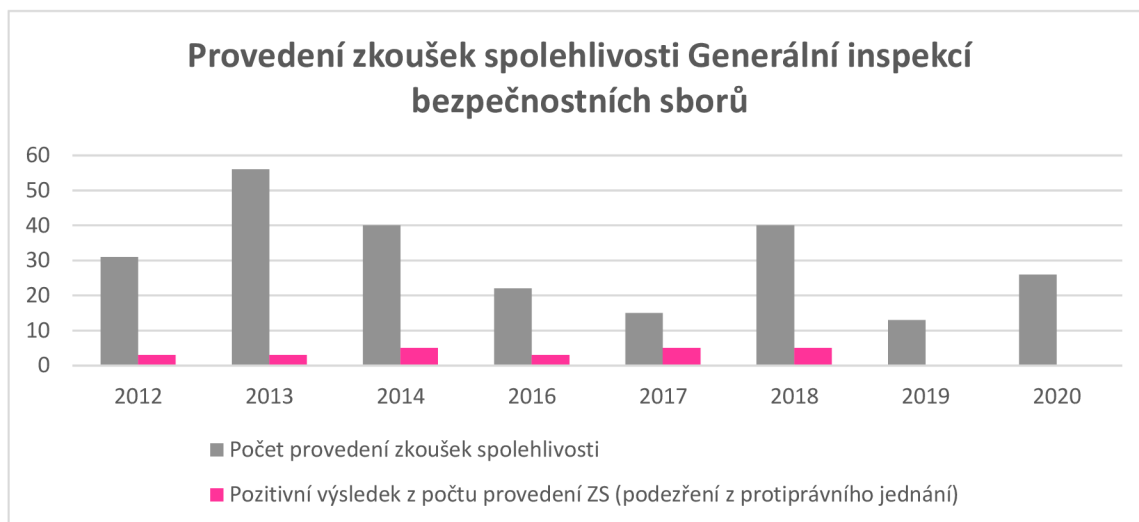
6.1 Evidence zkoušek spolehlivosti

V letech 2012-2020 bylo evidováno minimálně 13 a maximálně 56 provedení zkoušek spolehlivosti. Nejvíce jich bylo dokumentováno v roce 2013, po kterém došlo k výraznému poklesu. Od roku 2019 se počet z 13 zvýšil na 26 a počet provedení postupuje zatím nahoru. Od roku 2017 je ve zprávě uváděn počet dokončených a zadokumentovaných zkoušek. V roce 2015 zpráva neuvádí, kolik inspekce provedla zkoušek spolehlivosti. Počet provedení zkoušek spolehlivosti s pozitivním výsledkem se držel v rozmezí 3 až 5 případů. Za rok 2019 a 2020 nebylo zjištěno žádné podezření na protiprávní jednání.⁶⁸ Lze předpokládat, že zkoušky působily dopředu preventivně, proto nebyl zjištěn žádný kladný výsledek provedení a inspekce nemusela prověřovat situaci.

⁶⁸ Zpráva o činnosti Generální inspekce bezpečnostních sborů za rok 2012. Generální inspekce bezpečnostních sborů [online]. Praha: GIBS, 2013 [cit.11.1.2022]. Dostupné z: https://www.gibs.cz/images/podstranky/cinnost-analyza-ukonu/zprava_cinnosti_2012.pdf
Zpráva o činnosti Generální inspekce bezpečnostních sborů za rok 2013. Generální inspekce bezpečnostních sborů [online]. Praha: GIBS, 2014 [cit.11.1.2022]. Dostupné z: https://www.gibs.cz/images/podstranky/cinnost-analyza-ukonu/zprava_cinnosti_2013.pdf
Zpráva o činnosti Generální inspekce bezpečnostních sborů za rok 2014. Generální inspekce bezpečnostních sborů [online]. Praha: GIBS, 2016 [cit.11.1.2022]. Dostupné z: https://www.gibs.cz/images/podstranky/cinnost-analyza-ukonu/zprava_cinnosti_2014.pdf
Zpráva o činnosti Generální inspekce bezpečnostních sborů za rok 2015. Generální inspekce bezpečnostních sborů [online]. Praha: GIBS, 2016 [cit.11.1.2022]. Dostupné z: https://www.gibs.cz/images/podstranky/cinnost-analyza-ukonu/zprava_cinnosti_2015.pdf
Zpráva o činnosti Generální inspekce bezpečnostních sborů za rok 2016. Generální inspekce bezpečnostních sborů [online]. Praha: GIBS, 2017 [cit.11.1.2022]. Dostupné z: https://www.gibs.cz/images/podstranky/cinnost-analyza-ukonu/zprava_cinnosti_2016.pdf
Zpráva o činnosti Generální inspekce bezpečnostních sborů za rok 2017. Generální inspekce bezpečnostních sborů [online]. Praha: GIBS, 2018 [cit.11.1.2022]. Dostupné z: https://www.gibs.cz/images/podstranky/cinnost-analyza-ukonu/zprava_cinnosti_2017.pdf
Zpráva o činnosti Generální inspekce bezpečnostních sborů za rok 2018. Generální inspekce bezpečnostních sborů [online]. Praha: GIBS, 2019 [cit.11.1.2022]. Dostupné z: https://www.gibs.cz/images/podstranky/cinnost-analyza-ukonu/zprava_cinnosti_2018.pdf
Zpráva o činnosti Generální inspekce bezpečnostních sborů za rok 2019. Generální inspekce bezpečnostních sborů [online]. Praha: GIBS, 2020 [cit.11.1.2022]. Dostupné z: https://www.gibs.cz/images/podstranky/cinnost-analyza-ukonu/zprava_cinnosti_2019.pdf
Zpráva o činnosti Generální inspekce bezpečnostních sborů za rok 2020

6.2 Kriminalita v jednotlivých bezpečnostních sborech

Inspekce se zabývá vývojem kriminality v bezpečnostních sborech, a to konkrétně počtem trestných činů, pro které byli příslušníci a zaměstnanci stíháni. Tyto údaje reflektovala od vzniku své existence v každoročních zprávách.

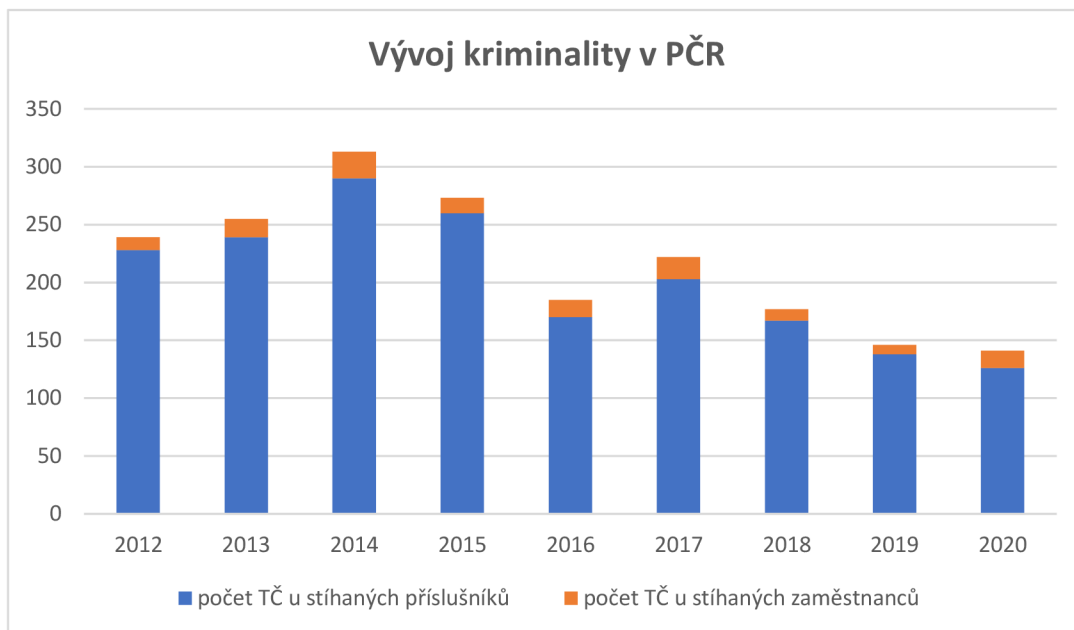

Graf 1 Provedení zkoušek spolehlivosti GIBS

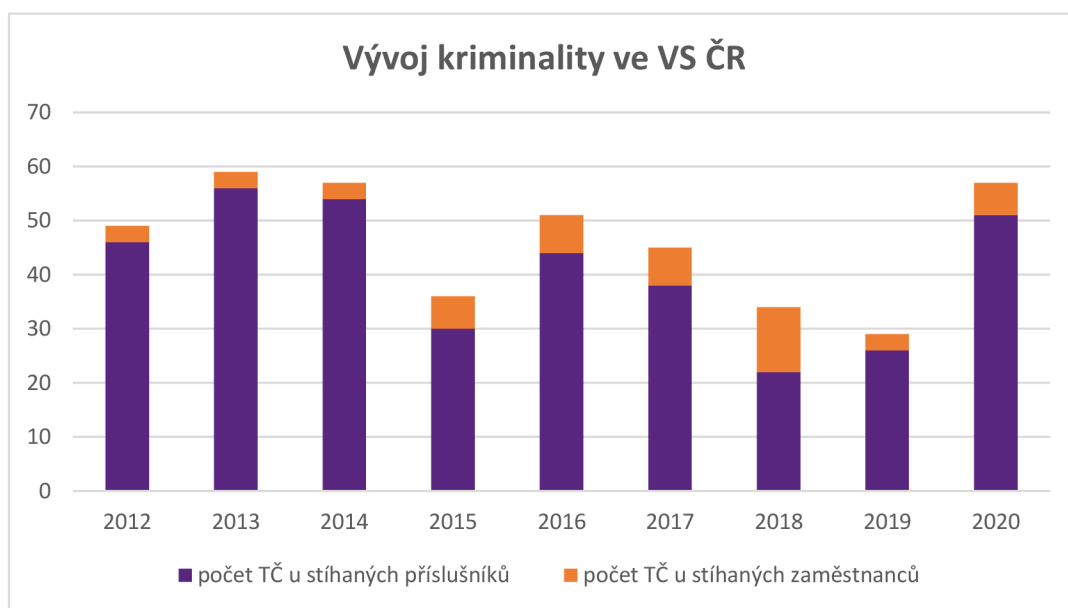
Počet trestných činů u PČR má spíše klesající tendenci. V roce 2012 činil počet 228 trestných činů u stíhaných příslušníků. V roce 2020 bylo trestných činů o 102 méně než v roce 2012. Nejvyšší hodnota byla zaznamenána v roce 2014 počtem 290 trestných činů u stíhaných příslušníků. Ve stejném roce počet trestných činů u stíhaných zaměstnanců činil nejvíce za zkoumané období – 23. U VS ČR nelze tvrdit, že kriminalita u stíhaných příslušníků klesá. V letech 2013 - 2015 došlo k poklesu trestných činů z 56 na 30. Od roku 2018 do roku 2020 dochází k opačnému trendu. Z 22 se počet zvýšil na 51 trestných činů. I když v roce 2018 bylo nejméně trestných činů u příslušníků, u zaměstnanců jich bylo nejvíce (12) v zaznamenaném období. V CS ČR se pohybovaly trestné činy u stíhaných příslušníků v rozmezí 34–1. Od roku 2017 dochází ke klesání trestního jednání. Kromě let 2013, 2016, 2018 a 2020 nebyly zaznamenány žádné trestné činy u zaměstnanců.⁶⁹ Největší kriminalita byla zaznamenána u policie a nejméně u celní správy.

⁶⁹ Tamtéž.

V roce 2012 a 2013 bylo stíháno po 1 příslušníkovi inspekce. V následujících dvou letech nebyl stíhán žádný příslušník ani zaměstnanec.⁷⁰

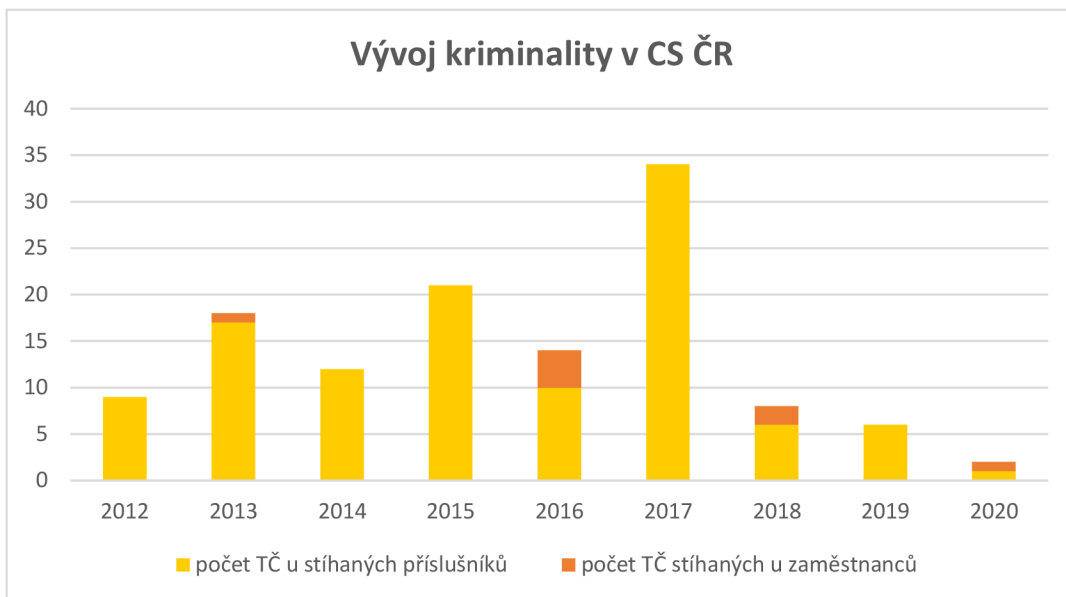

Graf 2 Vývoj kriminality v PČR

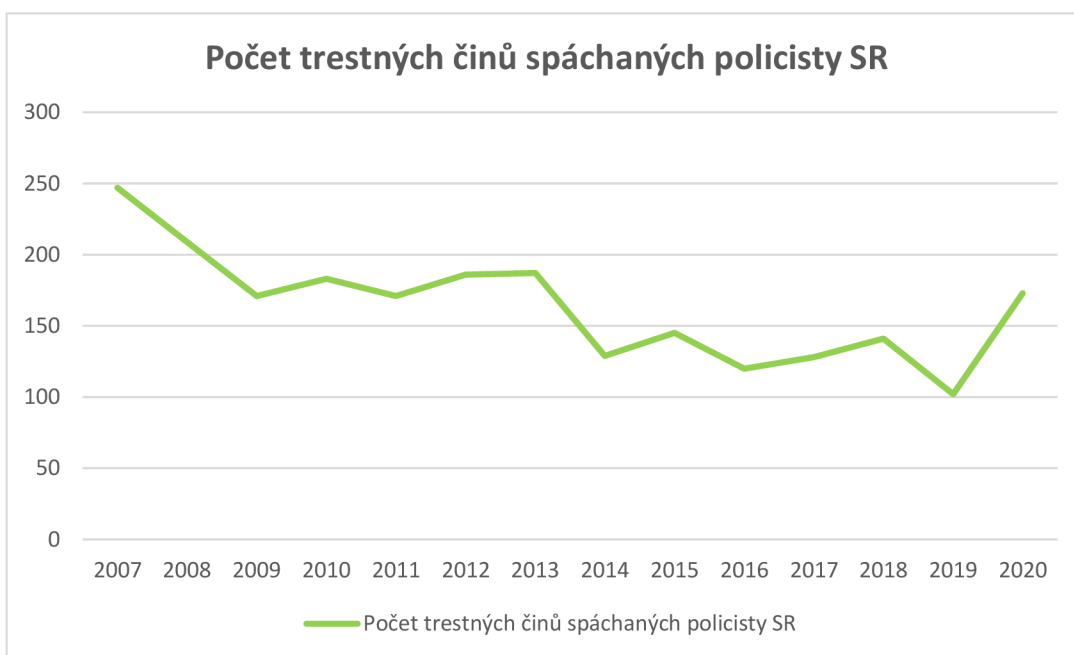

Graf 3 Vývoj kriminality ve VS ČR

⁷⁰ Zpráva o činnosti Generální inspekce bezpečnostních sborů za rok 2012. Generální inspekce bezpečnostních sborů [online]. Praha: GIBS, 2013 [cit.11.1.2022]. Dostupné z: https://www.gibs.cz/images/podstranky/cinnost-analyza-ukonu/zprava_cinnosti_2012.pdf, s.29
 Zpráva o činnosti Generální inspekce bezpečnostních sborů za rok 2013. Generální inspekce bezpečnostních sborů [online]. Praha: GIBS, 2014 [cit.11.1.2022]. Dostupné z: https://www.gibs.cz/images/podstranky/cinnost-analyza-ukonu/zprava_cinnosti_2013.pdf, s. 48
 Zpráva o činnosti Generální inspekce bezpečnostních sborů za rok 2015. Generální inspekce bezpečnostních sborů [online]. Praha: GIBS, 2016 [cit.11.1.2022]. Dostupné z: https://www.gibs.cz/images/podstranky/cinnost-analyza-ukonu/zprava_cinnosti_2015.pdf, s. 32

Graf 4 Vývoj kriminality v CS ČR

Graf 5 Počet trestných činů spáchaných policisty SR, zdroj: Správa o trestnej činnosti příslušníkov Policajného zboru za obdobie 2012, 2018, 2019, 2020

6.3 Preventivní působení zkoušek spolehlivosti podle statistických přehledů

Počet provedení zkoušek spolehlivosti záleží na tom, zda existuje podezření z protiprávního jednání určitých osob. Inspekce nezamýšlí předem, kolik provede zkoušek ročně.⁷¹ Z údajů o kriminalitě v bezpečnostních sborech lze vydedukovat, že nejpočetnější kriminalita je u příslušníků policie a že zkoušky jsou provedeny nejvíce na ně. Odůvodnění, proč mohou spáchat více protiprávních jednání vyplývá ze skutečnosti, že je jim dáno více povinností než zaměstnancům v pracovním poměru.⁷² Policisté pracují často v terénu, disponují většími pravomocemi, mají prostor pro to, aby jim byl například nabídnut úplatek. Ze všech uvedených statistik zaměstnanci bezpečnostních sborů se nachází nejnižší v počtu spáchaných trestných činů. Všichni příslušníci, zejména policisté, by měli být povinně seznamováni s výsledky zkoušek spolehlivosti a zajistit jejich preventivní působení.

⁷¹ ČÁP, Jan. *Aplikace zkoušky spolehlivosti*. Praha, 2022. Rigorózní práce. Policejní akademie ČR v Praze, Fakulta bezpečnostně právní, ISBN 978-80-7251-532-5., s. 62

⁷² TOMEK, Petr. *Zákon o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů: s komentářem, poznámkami a judikaturou*. Olomouc: ANAG, 2007-. Právo (ANAG). ISBN 978-80-7554-234-2., s. 226

7. Spolupráce s jinými orgány a občany

GIBS spolupracuje s bezpečnostními sbory, k tomu zřídila Metodickou radu pro bezpečnostní sbory, a s občany, kteří mohou nahlásit trestnou činnost přímo bezpečnostnímu sboru nebo inspekci.

7.1 Metodická rada pro bezpečnostní sbory

Inspekce neprovádí jenom odhalování a prověřování trestných činů. Preventivně působí na úseku metodických doporučení a preventivních opatření. Jedná se o jeden z hlavních úkolů uvedených v ustanovení § 2 odstavce 4 a 5 zákona č. 341/2011 Sb., o Generální inspekci bezpečnostních sborů a o změně souvisejících zákonů: „(...) Inspekce navrhuje opatření pro předcházení této protiprávní činnosti. Úkolem inspekce je vydávat metodická doporučení pro činnost jednotlivých bezpečnostních sborů.“ K vydávání metodických doporučení byla zřízena Metodická rada pro bezpečnostní sbory. V inspekci funguje od roku 2013, ale metodická doporučení byla vydávána již od roku 2012. Rada má funkci poradního orgánu ředitele inspekce, jež dává doporučení pro PČR, VS ČR, CS ČR a samotnou inspekci. Schází se dvakrát do roka v paritním složení.⁷³ Metodická doporučení jsou výsledkem jejich společného projednání v radě.

Obecně je dána spolupráce inspekce s bezpečnostními sbory, fyzickými osobami a dalšími příslušnými subjekty.⁷⁴ S tím souvisí možnost fyzických osob podávat oznámení.

⁷³ Zpráva o činnosti Generální inspekce bezpečnostních sborů za rok 2012. Generální inspekce bezpečnostních sborů [online]. Praha: GIBS, 2013 [cit.26.1.2022]. Dostupné z: https://www.gibs.cz/images/podstranky/cinnost-analyza-ukonu/zprava_cinnosti_2012.pdf, s.15
Zpráva o činnosti Generální inspekce bezpečnostních sborů za rok 2013. Generální inspekce bezpečnostních sborů [online]. Praha: GIBS, 2014 [cit.26.1.2022]. Dostupné z: https://www.gibs.cz/images/podstranky/cinnost-analyza-ukonu/zprava_cinnosti_2013.pdf, s. 8
Zpráva o činnosti Generální inspekce bezpečnostních sborů za rok 2017. Generální inspekce bezpečnostních sborů [online]. Praha: GIBS, 2018 [cit.26.1.2022]. Dostupné z: https://www.gibs.cz/images/podstranky/cinnost-analyza-ukonu/zprava_cinnosti_2017.pdf, s. 16

⁷⁴ § 8 Zákon č. 341/2011 Sb., o Generální inspekci bezpečnostních sborů a o změně souvisejících zákonů.

7.2 Podání oznámení

V případě protiprávního jednání příslušníka nebo zaměstnance PČR, VS ČR, CS ČR a inspekce může kdokoliv podat oznámení. Inspekce má určenou lhůtu 30 dnů, v níž musí zaslat nahlašující osobě vyrozumění o provedených opatření.⁷⁵ Podání oznámení upravují zákony jednotlivých sborů. Také k tomu slouží jejich webové stránky. Občané mohou učinit oznámení osobně, písemně nebo elektronicky prostřednictvím emailové adresy.⁷⁶

⁷⁵ § 56 odst. 1, 2 Zákon č. 341/2011 Sb., o *Generální inspekci bezpečnostních sborů a o změně souvisejících zákonů*.

⁷⁶ Podání oznámení. [online]. GIBS. [cit.7.2.2022], Dostupné z: <https://www.gibs.cz/podani-oznameni>

8. Porovnání s jinými zeměmi

Institut zkoušky spolehlivosti byl do současné doby rozšířen jak na území Evropy, tak v jiných částech světa. V ostatních zemích najdeme určité prvky, kterými se výrazně odlišují od dalších států. V některých případech panuje názorová shoda na tento institut. Zkoušky spolehlivosti se dělí do třech skupin podle typu.

Jak již bylo zmíněno, u cílených zkoušek je vyžadován podnět k provedení. Tento typ počítá s provedením zkoušky dopředu, takže scénáře jsou předem dané. Kromě našich zkoušek spolehlivosti se cíleně provádí v Srbsku a v Maďarsku. V **Srbsku** jde o nový institut. Do právního řádu byl zařazen v roce 2018. Podle nařízení ministerstva vnitra se kontroluje činnost policistů a zaměstnanců ministerstva vnitra. Prověřující orgán má povinnost informovat osobu, která podala podnět. Pokud je shledáno, že se osoba dopustila trestného činu, podává prověřující orgán zprávu do 30 dnů.⁷⁷ Druhou zahraniční zemí, která aplikuje cílené zkoušky je **Maďarsko**. Nejprve vznikl orgán pro prevenci kriminality a odhalování vnitřní trestné činnosti a až o rok později, v roce 2011, právní úprava začlenila zkoušky spolehlivosti. Zkoušky provádí pouze osoby zařazené do Národní ochranné služby. Do okruhu zkoušených osob patří lidé, kteří pracují ve státní správě, jsou tzv. pod chráněným stavem neboli patří do chráněné populace. Provádění povoluje státní zástupce, kterému jsou předloženy scénáře. Druhou zákonnou mezí je provedení zkoušek spolehlivosti na stejné osobě pouze třikrát za rok a maximální povolená doba zkoušení je 15 dní.⁷⁸ V porovnání s ČR není umožněno užití jiné osoby. Dále se liší prováděním ve stanovené lhůtě a počtem provedení ročně. Tyto restriktce český právní řád nezná.

Druhou užívanou skupinou jsou náhodná provedení. Výhoda je spatřována v jejich preventivních dopadech, na druhé straně můžou často vést k policejní provokaci. Přesto je aplikují státy jako Spojené státy americké, Kanada a Moldavsko. Ve **Spojených státech amerických** je dán limit – provést alespoň 1 náhodnou

⁷⁷ *Posouzení zkoušek spolehlivosti Generální inspekcí bezpečnostních sborů*. Generální inspekce bezpečnostních sborů. Praha, 2021, GI-827-7/CJ-2021-840113-A, GIETRpo384674., s. 11 – 12, 34 – 35

⁷⁸ Tamtéž., s. 33

HRUDKA, Josef. *Institut Zkoušky Spolehlivosti V Maďarské Republice*. Bezpečnostní teorie a praxe. 2016, č. 2. ISSN1801-8211., s. 135, 140 – 141

zkoušku ročně v určitých okresech. Například New-yorská policie uskutečňuje zkoušky prostřednictvím Oddělení vnitřních záležitostí.⁷⁹ **Kanadská** úprava stanoví preventivní význam zkouškám spolehlivosti. Spolu s dalšími prostředky (například etickými školeními a prověřování jejich celkové osobnosti) je řadí do nástrojů prevence. Oproti české úpravě je netypickým prováděním zkoušek spolehlivosti v **Moldavsku**. Jde o ověřování profesní bezúhonnosti dle zákona. Od roku 2018, po tříleté pauze, nad prováděním dohlíží soud. Zpravodajská služba dohlíží nad moldavským bezpečnostním sborem provádějícím zkoušky spolehlivosti.⁸⁰

Poslední skupinou jsou zkoušky spolehlivosti s policejní provokací. Lze je provést pouze ve Spojených státech amerických ze zemí, které uvádí Posouzení zkoušek spolehlivosti GIBS. Naopak je tento druh zakázán v Srbsku, v Rumunsku a v ČR.⁸¹ Naše zákony nevysvětlují, co je policejní provokace. Vymezení poskytuje judikatura.

Slovenský právní řád sice nekodifikoval zkoušky spolehlivosti, přesto se na odhalování protiprávního jednání příslušníků bezpečnostních sborů podílí Úřad inspekční služby podléhající pod Ministerstvo vnútra SR, které vede trestní řízení proti příslušníkům bezpečnostních sborů.⁸²

K odhalení trestné činnosti lze využít agenta – provokatéra, kterým je: „človek infiltrovaný do organizácie skupiny ľudí, ktorého úlohou je prinútiť člena alebo celú skupinu k nebezpečným či nelegálnym akciám.“⁸³ Užití institutu agenta – provokatéra má své limity v právní úpravě. Jeho použití je vázáno na vydání příkazu předsedy senátu nebo soudce. Agent má jednat přiměřeně vůči osobě a nesmí navázat na spáchání trestného činu (krom jistých výjimek). Do limitů pro schválení agenta patří podezření na trestný čin, odhalení jiným

⁷⁹ *Posouzení zkoušek spolehlivosti Generální inspekci bezpečnostních sborů*. Generální inspekce bezpečnostních sborů. Praha, 2021, GI-827-7/CJ-2021-840113-A, GIETRpo384674., s. 11, 32

⁸⁰ Tamtéž., s. 35 – 36

⁸¹ Tamtéž., s. 12

⁸² JAREC, Samuel. *Policejní provokace a zkouška spolehlivosti – meze jejich užití v trestním řízení* [online]. Brno, 2016. [cit. 19.1.2022]. Diplomová práce. Masarykova univerzita, Právnická fakulta, Katedra trestního práva. Vedoucí práce doc. JUDr. Josef Kuchta, CSc., Dostupné z: <https://is.muni.cz/th/gtm6c/>, s. 52 – 53

⁸³ ĎURČO, Peter. *Bezpečnostnoprávna Terminológia / Peter Ďurčo a Kolektív*. Vyd. 1. Bratislava: Akadémia Policajného zboru v Bratislave, 2007. ISBN 978-80-8054-406-5., s. 34

způsobem, které by bylo jinak ztíženo a na taxativně vyjmenované trestné činy.⁸⁴ Právní řád ČR oproti slovenské úpravě nezná agenta – provokatéra. Český trestní řád upravuje pouze použití agenta jako operativně pátracího prostředku.

Rumunsko, jak již bylo zmíněno, neprovádí zkoušky spolehlivosti s provokací. Pro vykonání je vyžadován souhlas vedení rumunského prováděcího orgánu a předešlý souhlas zaměstnance ministerstva vnitra při uzavírání pracovního poměru. Nařízení vlády stanoví ohlašovací povinnost státnímu zástupci v případě protiprávního jednání zaměstnance ministerstva. Pokud spáchá zaměstnanec ministerstva trestný čin, zaměstnanec bezpečnostního sboru, provádějící zkoušku spolehlivosti, sepíše protokol.⁸⁵

V souvislosti s prováděním zkoušek spolehlivosti byl vydán rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ve věci Rotaru proti Rumunsku.⁸⁶ Stěžovatelem byl příslušník dopravní policie, který přijal úplatky a byl odsouzen za pasivní korupci. Evropský soud pro lidská práva rozhodl, že agenti v utajení se nedopustili policejní provokace. Problematikou policejní provokace se soud zabýval již dříve, a proto odkazoval na rozsudek Teixeira de Castro proti Portugalsku.⁸⁷ V řízení senát odůvodnil jednání policistů takto: „...*policisté se **neomezili na čistě pasivní přezkoumání** činnosti pana Teixeiry de Castra, ale působili na něj vlivem, který ho **podnítil ke spáchání trestného činu**...*“⁸⁸

Podle zprávy o Posouzení zkoušek spolehlivosti GIBS mnoho států zkouškám připisuje preventivní význam. V Moldavsku v letech 2012–2015 došlo k nárůstu hlášení veřejných činitelů o pokus o podplácení. V Rumunsku je zase preventivní

⁸⁴ SLOVENSKÁ REPUBLIKA. § 117 odst. 1, 2, 5 z. č. 301/2005 Z. z., Trestný poriadok. Dostupné z: <https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/2005/301/>

⁸⁵ *Posouzení zkoušek spolehlivosti Generální inspekci bezpečnostních sborů*. Generální inspekce bezpečnostních sborů. Praha, 2021, GI-827-7/CJ-2021-840113-A, GIETRpo384674., s. 33 – 34

⁸⁶ Rotaru proti Rumunsku, rozhodnutí senátu ESLP, ze dne 15. dubna 2014, stížnost č. 27797/2010.

⁸⁷ *Posouzení zkoušek spolehlivosti Generální inspekci bezpečnostních sborů*. Generální inspekce bezpečnostních sborů. Praha, 2021, GI-827-7/CJ-2021-840113-A, GIETRpo384674., s. 23 – 24, 34

⁸⁸ Teixeira de Castro proti Portugalsku, rozsudek senátu ESLP, ze dne 9. června 1998, stížnost č. 25829/94, Dostupné z: [http://eslp.justice.cz/justice/judikatura_eslp.nsf/0/9086DF60CC021E36C12581760055714D/\\$file/Teixeira%20de%20Castro%20proti%20Portugalsku_rozsudek.pdf?open&](http://eslp.justice.cz/justice/judikatura_eslp.nsf/0/9086DF60CC021E36C12581760055714D/$file/Teixeira%20de%20Castro%20proti%20Portugalsku_rozsudek.pdf?open&)

význam zmíněn v cíli nařízení ministerstva vnitra.⁸⁹ Podle zjištění od Národní ochranné služby jsou zkoušky spolehlivosti vnímány jako: „...účinný nástroj v boji s korupcí, mají v praxi **velmi vysoký preventivní**, ale i represivní účinek. V případě prevence jsou zkoušky prakticky **vždy zveřejňovány v médiích.**“⁹⁰

⁸⁹ *Posouzení zkoušek spolehlivosti Generální inspekci bezpečnostních sborů*. Generální inspekce bezpečnostních sborů. Praha, 2021, GI-827-7/CJ-2021-840113-A, GIETRp0384674., s. 34 – 35

⁹⁰ HRUDKA, Josef. Institut zkoušky spolehlivosti v Maďarské republice. *Bezpečnostní teorie a praxe*. 2016, č. 2. ISSN 1801-8211., s. 142

9. Odhalená protiprávní jednání příslušníků a zaměstnanců bezpečnostních sborů

GIBS se pravidelně vyjadřuje k protiprávním činům příslušníků a zaměstnanců bezpečnostních sborů na svých webových stránkách v oddělení informační servis – Tiskové zprávy. Zprávy by v první řadě měly mít preventivní charakter a rozšiřovat povědomí o protiprávních jednáních příslušníků a zaměstnanců bezpečnostních sborů.

V roce 2018 inspekce vydala zprávu o ovlivňování řízení u CS ČR. Protiprávního jednání se měly dopustit zaměstnankyně a příslušnice CS ČR a muž převážející náklad. Stíhaní byli obviněni z trestného činu nepřímého úplatkářství a zneužití pravomoci úřední osoby.⁹¹

Druhý vybraný případ se týká PČR. Pražský policista byl stíhán za nedovolenou výrobu a jiné nakládání s omamnými a psychotropními látkami a s jedy. V roce 2020 v únoru až do listopadu obchodoval s organizovanou skupinou. Inspekce zjistila, že si přivydělal ve 26 případech a „na kolik si policista svým obchodováním přišel, není konkrétně stanoveno, nicméně za jeden gram požadoval průměrně 2 200 – 2 500 Kč.“ Díky jeho protiprávní činnosti, inspekce odhalila Česko – španělskou organizovanou skupinu. Dne 15. listopadu 2021 byl policista obžalován ze zločinu nedovolená výroba a jiné nakládání s omamnými a psychotropními látkami a s jedy a z přečinu výroba a jiné nakládání s látkami s hormonálním účinkem.⁹²

Inspekce v loňském roce řešila případ mučení odsouzené VS ČR. Mučení předcházelo slovní napadání dozorců ze strany vězněné osoby. Dne 20.12. 2021 byla proti sedmi dozorcům podána obžaloba ze zločinu mučení a jiné nelidské a kruté zacházení ve formě spolupachatelství.⁹³

⁹¹ MITÁČEK, Ivo. GIBS trestně stíhá tři osoby za ovlivňování řízení u Celní správy ČR [online]. 2018. [cit.15.1.2022.]. Dostupné z: <https://www.gibs.cz/informacni-servis/tiskove-zpravy/83-gibs-trestne-stiha-tri-osoby-za-ovlivnovani-rizeni-u-celni-spravy-cr>

⁹² NGUYENOVÁ, Ivana. Pražský policista drogovým dealerem – Aktualizace! [online]. 2021. [cit.15.1.2022]. Dostupné z: <https://www.gibs.cz/informacni-servis/tiskove-zpravy/783-prazsky-policista-drogovym-dealerem-aktualizace>

⁹³ NGUYENOVÁ, Ivana. Sedm dozorců obžalováno z mučení a jiného nelidského a krutého zacházení [online]. 2021. [cit.15.1.2022]. Dostupné z: <https://www.gibs.cz/informacni-servis/tiskove-zpravy/786-sedm-dozorcu-podezrelych-z-fyzickeho-a-psychickeho-nasili>

10. Průzkumný dotazník

Hlavní a dílčí cíle

Cílem dotazníku bylo zjistit, zda zkouška spolehlivosti má preventivní účinek na příslušníky a zaměstnance bezpečnostních sborů. K tomu byly připojeny otázky, zda shledávají právní úpravu zkoušek spolehlivosti za dostatečnou a jestli tento instrument podle respondentů ovlivňuje jejich výkon.

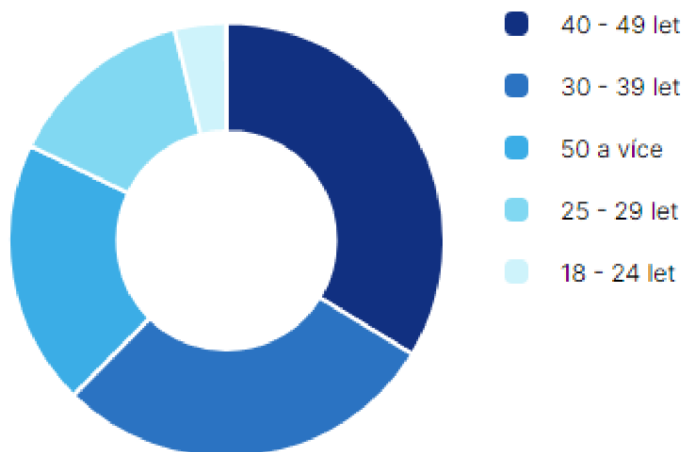
Výzkumná metoda a výběrový soubor

V praktické části autorka použila metodu dotazníkového šetření. Vzhledem k tématu práce a epidemiologickým opatřením v souvislosti s onemocněním Covid-19, se jednalo o efektivní způsob, jak získat informace. Dotazník byl vytvořen pro příslušníky a zaměstnance bezpečnostních sborů přes webovou stránku Survio.com. Zdrojem návštěv byl přímý odkaz a rozšíření ve formátu PDF, avšak 2 dotazníky musely být z důvodu neúplného vyplnění vyřazeny. Autorce se vrátilo celkem 157 vyplněných dotazníků. Celková úspěšnost vyplnění činila 65,1 %. Z dotázaných odpovědělo 83 policistů, 14 příslušníků VS ČR, 58 příslušníků GIBS a 2 zaměstnanci CS ČR. Příslušnost k bezpečnostnímu sboru byla zjišťována v otázce č. 4 typ osoby/respondenta. Celkem bylo respondentům položeno 26 otázek, pouze jedna otevřená, ostatní uzavřené. Otázka č. 1 - 7 směřovala na pohlaví, věk, nejvyšší dosažené vzdělání, typ respondenta, příslušnost k bezpečnostnímu sboru, dobu služebního poměru a na místo zařazení. Otázky č. 9 a 13 byly zaměřeny na zjištění, zda respondenti mají znalost zákona o GIBS a názor na případnou změnu tohoto zákona. Další otázky směřovaly do oblasti, zda vůbec mají povědomí o zkoušce spolehlivosti a od koho se o ní dozvěděli. Stěžejními dotazy byly otázky č. 11, 16, 18, 22 a 25, které se zabývaly preventivním významem zkoušek spolehlivosti. Otázka č. 26 byla dobrovolná. Respondenti mohli vyjádřit svůj osobní názor k problematice.

Výsledky dotazníkového šetření

Webová stránka, na níž byl dotazník vytvořen, umožňuje okamžité grafické vyhodnocení odpovědí dat jednotlivých otázek. Vybrané grafy jsou uvedeny níže. Data byla nasbírána během 29 dnů. Po tuto dobu byl dotazník zpřístupněn. Na

otázky zodpovědělo 37 žen a 120 mužů. Každá věková kategorie byla určitým počtem zastoupena. Nejvíce dotázaných osob bylo ve věku 40–49 let a nejméně ve věku 18–24 let.

Graf 6 Věk

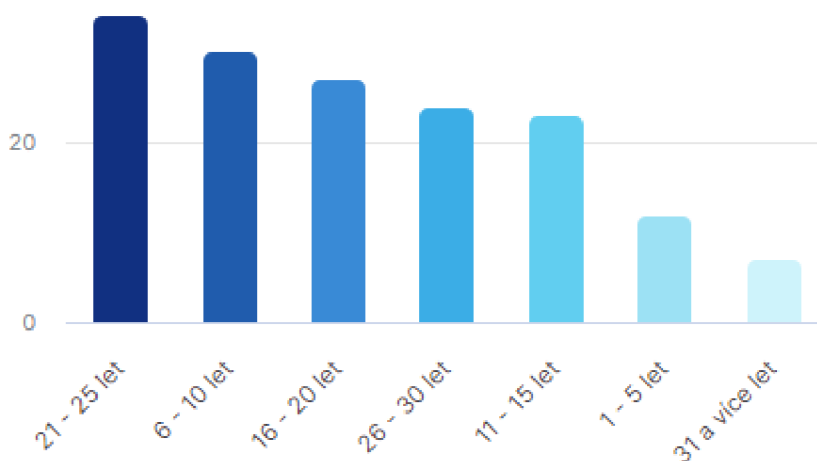
Otázka č. 5 byla zaměřena u jakého bezpečnostního sboru respondent pracuje. Jak již bylo zmíněno, zkoušku spolehlivosti provádí inspekce u PČR, VS ČR, CS ČR a GIBS. Z těchto sborů převažovali respondenti z PČR, nejméně měla CS ČR.

ODPOVĚĎ	RESPONZÍ	PODÍL
Policie ČR	83	52.9%
Generální inspekce bezpečnostních sborů	58	36.9%
Vězeňská služba ČR	14	8.9%
Celní správa ČR	2	1.3%

Tabulka 1 Příslušnost k bezpečnostnímu sboru

Následovala **otázka č. 6**: „Jak dlouho jste/byl ve služebním poměru nebo jste/byl zaměstnancem v bezpečnostním sboru?“

Nejvíce respondentů bylo z kategorie „21–25 let“ v počtu 26 a naopak nejméně dotázaných bylo v kategorii „31 a více let“ počtem 4 respondentů.

Graf 7 Doba služebního/pracovního poměru

Předmětný dotazník expandoval k respondentům do všech krajů. Jeden z respondentů se vyjádřil k otázce služebního/pracovního zařazení a doporučoval by do otázky zařadit celorepublikové útvary a útvary mimo kraj. Následující otázky nejsou uváděny v číselném pořadí, ale jsou tematicky uspořádány.

Otázka č. 8: „Jak moc si myslíte podle Vás, že jsou příslušníci a zaměstnanci bezpečnostních sborů spolehliví?“

U této otázky měli dotázaní na výběr tři možnosti. Převažovala odpověď, že příslušníci a zaměstnanci jsou velmi spolehliví (126), poté málo spolehliví (30) a 1 respondent si myslí, že jsou nespolehliví.

Otázka č. 15 Oznamili by, jste ihned protiprávní jednání svých kolegů/kolegyň? 104 osob zvolilo odpověď ano, 38 nevím a 15 ne. S tím souvisí možnost civilních osob obrátit se na GIBS (**otázka 20**). 115 dotázaných uvedlo, že jim civilní osoby sdělili, že se obrátí na GIBS.

Otázka č. 9: „Víte, v jaké právní normě najdete institut zkoušek spolehlivosti?“

Ze 157 respondentů se jich 113 vyjádřilo, že znají právní normu a 44 ji nezná. Skutečnost, že většina má povědomí o právní úpravě zkoušky spolehlivosti souvisí s faktem, že 111 respondentů má vysokoškolské vzdělání a dalších 46 úplně středoškolské vzdělání.

S touto otázkou souvisela **otázka č. 13** „Je podle Vás zkouška spolehlivosti, dle zákona č. 341/2011 Sb., o Generální inspekci bezpečnostních sborů (§ 41), dostatečně právně upravená?“

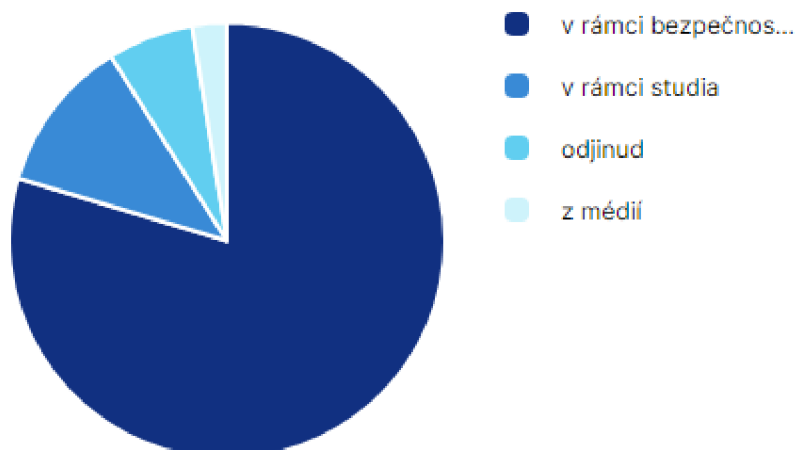
29 respondentů se vyslovilo pro nedostatečnou úpravu zkoušky spolehlivosti, 42 osob se přiklonilo k názoru dostatečné úpravy a 86 respondentů se o to nezajímala.

Otázka č.17: „Slyšel/a jste už dříve o zkouškách spolehlivosti?“

Respondenti měli na výběr 3 možnosti. Velmi převažovali respondenti, kteří dříve slyšeli o zkouškách spolehlivosti (144) a pouze 12 o nich neslyšelo, 1 respondent nevěděl, jestli o nich předtím slyšel.

Na 17. otázku navazovala **otázka č. 24:** „Od koho jste se poprvé dozvěděli o zkoušce spolehlivosti?“

Nejvíce se dozvěděli o zkoušce v rámci bezpečnostního sboru (79,6 %). Vzhledem k tomu, že většina respondentů má vysokoškolské vzdělání, pouze 16 se jich o tom dozvědělo při studiu (11,5 %). Ovšem dotazník se nezabývá otázkou, zda je respondent absolventem Policejní akademie ČR v Praze, kde by se vzdělání v tomto směru dalo předpokládat.

Graf 8 Od koho se poprvé respondenti dozvěděli o zkoušce spolehlivosti

Doplňující otázkou k otázkám č. 17 a 24 byla **otázka č. 10:** „Víte o tom, že jste byl/a někdy zkoušena v rámci zkoušky spolehlivosti?“

Opět respondenti měli možnost na výběr ze tří odpovědí. Pro odpověď ne hlasovalo 80 dotázaných, 66 hlasů dostala odpověď nevím a 11 hlasovalo pro ano.

V souvislosti s používáním zkoušek spolehlivosti se příslušník inspekce může dopustit protiprávního jednání formou policejní provokace. V dotazníku byla položena **otázka č. 23**, zda by použili v budoucnu agenta – provokatéra jako prostředek zkoušek spolehlivosti.

K vysvětlení pojmu agent – provokatér byla použita citace v kapitole Porovnání s jinými zeměmi. 95 osob se k užívání agenta – provokatéra vyjádřilo odmítavě. Pro jeho použití bylo 33 respondentů a 29 respondentů je názoru, že by jej možná použili.

PČR nebo GIBS může použít agenta jako operativně pátrací prostředek, pokud je trestní řízení vedeno pro zločin nebo trestné činy taxativně vyjmenované v ustanovení §158e odst. 1 trestního řádu nebo pro jiný úmyslný trestný čin uvedený v mezinárodní smlouvě.⁹⁴ Dotazník směřoval, zda by o užití agenta – provokatéra respondenti uvažovali. Otázka nenabízela možnost, pro jaké trestné činy by tento institut použili. Někteří z dotázaných se k tomu vyjádřili v poslední otevřené otázce.

Dvě otázky měly zjistit přehled o kriminalitě v bezpečnostních sborech a motivaci příslušníků – pachatelů k jejich spáchání.

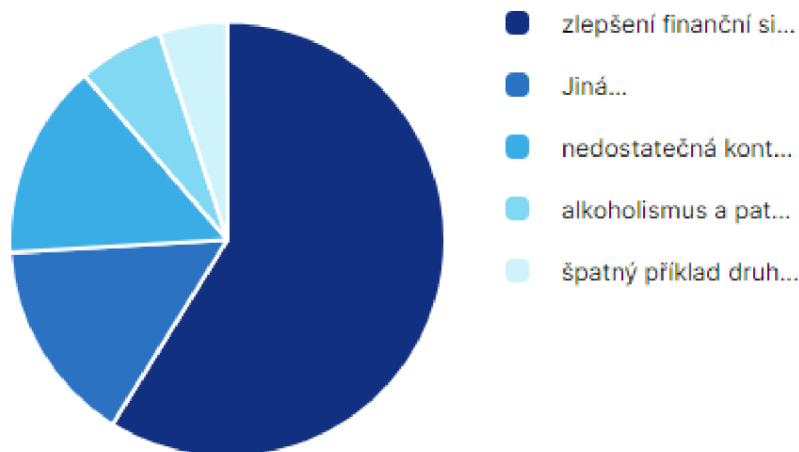
Otázka č. 12: „U jakého bezpečnostního sboru je podle Vás nejvyšší kriminalita příslušníků a zaměstnanců?“

První místo zaujala PČR (74) a VS ČR skončila na druhém místě (53). Odpovídá to statistikám již zmíněným v kapitole „Kriminalita v jednotlivých bezpečnostních sborech“. Respondenti mají dobrý přehled o kriminalitě v bezpečnostních sborech.

Otázka č. 14: „Proč si myslíte, že příslušníci/zaměstnanci nejčastěji páchají trestnou činností?“

⁹⁴ JELÍNEK, Jiří. *Trestní zákoník a trestní řád: s poznámkami a judikaturou*. Praha: Leges, [2009]-. Glosátor. ISBN 978-80-7502-395-7., s. 898 – 899

Pro tuto otázku byly použity odpovědi z výzkumu mezi obviněnými policisty.⁹⁵ Dotázaní příslušníci a zaměstnanci převážně odpověděli, že důvodem je zlepšení finanční situace jako tomu bylo u výzkumu obviněných policistů. Naopak nejméně respondentů si myslí, že příslušníci a zaměstnanci páchají trestnou činnost z důvodu špatného příkladu druhých.

Graf 9 Důvod páchaní trestné činnosti příslušníků/zaměstnanců

Otázka č. 19: „Ukončil někdo z Vašich kolegů služební či zaměstnanecký poměr na základě výsledků zkoušky spolehlivosti?“

117 respondentů odpovědělo, že někdo z jejich kolegů neukončil služební či zaměstnanecký poměr na základě výsledků zkoušky spolehlivosti. 33 osob nevědělo a 7 odpovědělo ano.

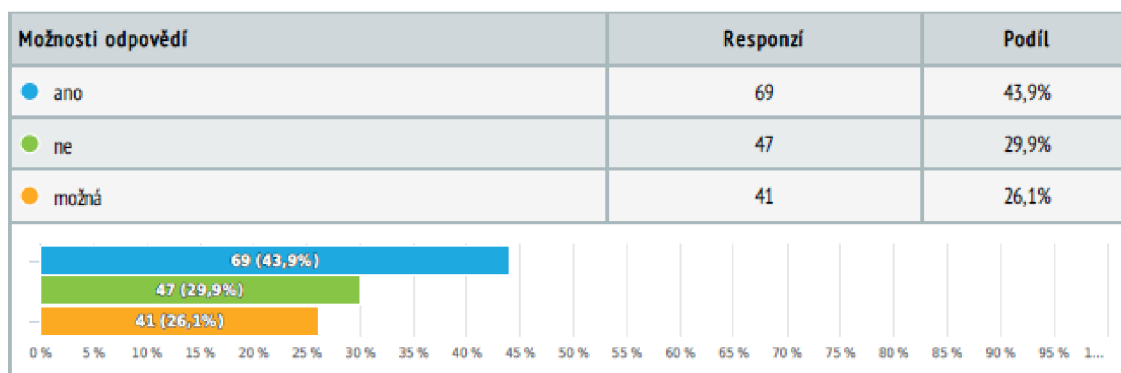
Sada otázek č. 11, 16, 18, 22 a 25 byla zaměřena na zjištění preventivního významu zkoušek spolehlivosti.

Otázka č. 11: „Myslíte si, že existence zkoušky spolehlivosti Vás motivuje k lepším výkonům?“

Ano odpovědělo 20 osob, 36 je pro odpověď možná a 101 si myslí, že existence tohoto institutu jej nemotivuje.

⁹⁵ zmíněno v práci s. 29

Otázka č. 16: „Je pro Vás důležité provádět zkoušku spolehlivosti z hlediska prevence?“ Zodpovězeno bylo následovně.

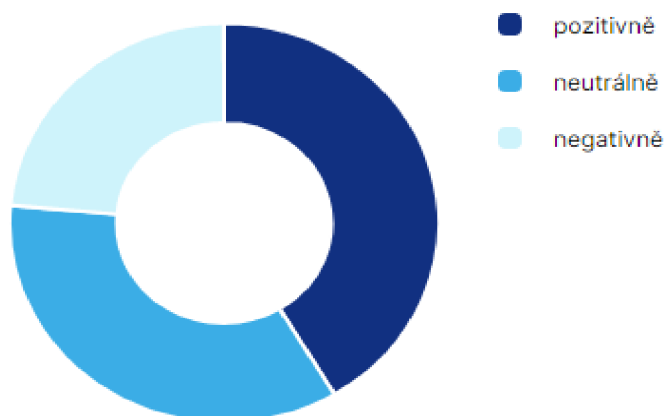
Tabulka 280 Důležitost zkoušek spolehlivosti z hlediska prevence pro respondenty

Otázka č. 18: „Jsou/byly Vaše služební zákroky, úkony či práce ovlivněny existencí GIBS – zkouškami spolehlivosti?“

I když u předešlé otázky převažovali respondenti, pro které je důležité provádět zkoušky spolehlivosti z hlediska prevence, na to, zda byla jejich práce ovlivněna existencí zkoušek spolehlivosti převažovala odpověď ne (125).

Otázka č. 21: „Jak vnímáte činnost GIBS za účelem preventivního působení na příslušníky a zaměstnance bezpečnostních sborů?“

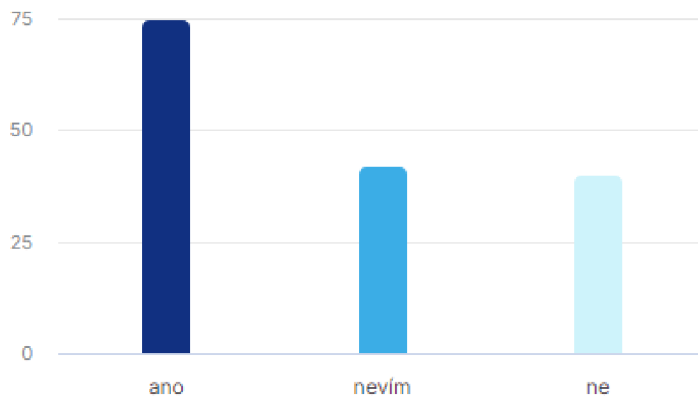
Pro pozitivní vnímání je 65 respondentů, 55 má neutrální vztah k této otázce a 37 ji vnímá negativně.

Graf 10 Vnímání činnosti GIBS za účelem preventivního působení na příslušníky a zaměstnance bezpečnostních sborů

Otázka č. 22: „Vnímáte existenci zkoušek spolehlivosti jako potřebnou a přínosnou?“

Jako přínosnou a potřebnou ji vnímá 75 z dotázaných, pro odpověď „nevím“ se rozhodlo 42 respondentů a odpověď „ne“ zvolilo 40 dotazovaných.

Graf 11 Vnímání existence ZS jako potřebných a přínosných

Otázka č. 25: „Od doby, kdy jste se dozvěděl o provádění zkoušek spolehlivosti, změnil jste svůj přístup ke službě/práci?“

Valná většina (149) po seznámení se zkouškou spolehlivosti nezměnila svůj přístup, 6 respondentů se ztotožnilo s odpovědí „možná“ a 2 respondenti zvolili odpověď „ano“.

Jeden z respondentů se vyjádřil, že by u některých otázek upřednostnil otevřené odpovědi. Proto byla do dotazníku vložena jedna otázka s možností vlastního vyjádření. I když **otázka č. 26** „Váš osobní názor k tématu?“ byla dobrovolná, odpovědělo na ní 98 ze 157 dotázaných (62,4 %). Některé z názorů jsou zmíněny v příloze.

11. Polostrukturované rozhovory

Autorkou byly během února 2022 provedeny čtyři polostrukturované rozhovory na téma preventivní působení zkoušek spolehlivosti.

Autorka v práci oslovila **plk. v.v. PhDr. Jana Čápa, Ph.D.**, který je vedoucím řešitelem vědeckovýzkumného úkolu pod č. 3/3 „*Vybrané aspekty možného korupčního a jiného nežádoucího jednání příslušníků a zaměstnanců bezpečnostních sborů*“ realizovaného na Policejní akademii České republiky v Praze a autor článku o aplikaci zkoušek spolehlivosti.⁹⁶ Také je zpracovatelem rigorózní práce na téma aplikace zkoušky spolehlivosti.⁹⁷ Otázky byly položeny v následujícím znění.

1) Má podle Vás zkouška spolehlivosti preventivní charakter? Projevovalo se to u Vás na pracovišti?

Určitě zkouška spolehlivosti má preventivní charakter, ale je zapotřebí šířit povědomí u příslušníků. Každý příslušník má znalosti v potřebném rozsahu a ty by měly být rozšiřovány každoročními kurzy.

2) Setkal jste se za dob své působnosti u bezpečnostního sboru se zkouškou spolehlivosti? Jaký to mělo na Vás vliv?

Ano, setkal jsem se se zkouškou spolehlivosti, a to při celkem kuriozní situaci. V rámci operativní práce u SKPV, kdy za přesně vymezených podmínek se můžete dopustit přestupkového jednání, v podobě např. dopravního přestupku (překročení rychlosti) a to v souvislosti s plněním operativní práce. Překročil jsem rychlost jízdy a porušil tedy zákon o silničním provozu motorových vozidel. Následně jsem byl zastaven hlídkou policie obvodního oddělení. Nastala situace, kdy si policisté dopravní policie mysleli, že jsem příslušník GIBS. Měli zažito, že jsou subjekty, vůči nimž je možné aplikovat zkoušky spolehlivosti a nevěřili mi, že využívám tzv. zmocnění, při plnění operativní práce SKPV. Provedli lustrování mé osoby bez výsledku. Žili v domnění, že patřím k inspekci a věc oznámili. Přestupek

⁹⁶ ČÁP, Jan. Aplikace zkoušky spolehlivosti: Application of reliability tests. *Bezpečnostní teorie a praxe*. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, 2021, **2021**(4), 66-74. ISSN 1801-8211.

⁹⁷ ČÁP, Jan. *Aplikace zkoušky spolehlivosti*. Praha, 2022. Rigorózní práce. Policejní akademie ČR v Praze, Fakulta bezpečnostně právní, ISBN 978-80-7251-532-5.

se dostal ke služebnímu funkcionáři a věc byla odložena. Příslušníci tedy jednali pod silným vlivem jejich obavy, že jsou právě zkoušeni, zda nepodlehnout při projednání přestupku korupčnímu jednání.

3) Změnil byste současnou právní úpravu § 41 zákona o GIBS?

Změna zmíněného zákona podléhá rozhodnutí GIBS a politickým rozhodnutím, zda ustanovení chtějí rozšířit a aplikovat na větší počet objektů.

4) Co byste zlepšil na zkoušce spolehlivosti z hlediska preventivního působení? (Aby více působila preventivně?)

Je třeba dávat najevo existenci tohoto instrumentu na všech úrovních a všem příslušníkům a zaměstnancům jako potencionálním subjektům zkoušených osob. Minimálně jednou za rok by měli příslušníci a zaměstnanci procházet pravidelným školením a sledováním jako dostačující, kdyby se seznámili s právní úpravou zkoušek spolehlivosti, zákonnými důvody a policejní provokací.

5) Jak vnímáte policejní provokaci?

Policejní provokace je dlouhodobě zpracovaná v nálezech Ústavního soudu ČR, rozhodnutích a judikátech. Nejdůležitější je stanovisko trestního kolegia Nejvyššího soudu ze dne 25. 9. 2014, sp. zn. Tpjn 301/2014, který hovoří o policejní provokaci ve vztahu ke zkouškám spolehlivosti. Policejní provokace byla historicky vymezena ze strany soudních rozhodnutí (judikátů) k operativně pátracímu prostředku – předstíranému převodu věci, dle trestního řádu. Tento instrument má blízko ke zkoušce spolehlivosti, při které příslušníci inspekce se mohou dopustit tzv. excesu a překročí povolený scénář průběhu zkoušky spolehlivosti. Pokud děj proběhne s jejich podstatným vlivem v podobě (podněcování, navádění ke spáchání trestného činu), je to špatná cesta a jde z jejich strany o protiprávní jednání. Policejní provokace je jednoznačně označená a trestná. Zákonné zmocnění zkoušky spolehlivosti stojí na navození situace, kterou příslušník musí běžně řešit. Bod zlomu je navození. Pokud by byl příslušník inspekce příliš aktivní a začal podněcovat ke korupčnímu jednání, bude např. požadovat finanční obnos, překročí tím zákon a dopustí se policejní provokace.

Druhý rozhovor byl proveden s koordinátorem trestního řízení **vrchním radou plk. Mgr. Liborem Greplem** příslušníkem Generální inspekce bezpečnostních sborů a spoluřešitelem výzkumného úkolu č. 3/3 „*Vybrané aspekty možného korupčního a jiného nežádoucího jednání příslušníků a zaměstnanců bezpečnostních sborů*“.

1) Má podle Vás zkouška spolehlivosti preventivní charakter? Projevuje se to u Vás na pracovišti?

Zkouška spolehlivosti je jednoznačně preventivní. Jejím hlavním smyslem a cílem je prevence a takto je pojata. Preventivní význam je hlavní důvod, proč je uznávána širokou odbornou i laickou veřejností. Už samotná existence zkoušky spolehlivosti je skvělým nástrojem pro zabránění protiprávního jednání. Nevnímáme ji jako represivní, ale preventivní nástroj.

2) Setkal jste se za dob své působnosti u bezpečnostního sboru se zkouškou spolehlivosti? Jaký to mělo na Vás vliv?

U Policie ČR jsem sloužil 19 let, než jsem přišel ke Generální inspekci bezpečnostních sborů. Za celou dobu jsem se neseťkal se zkouškami spolehlivosti a neznám nikoho z této doby, kdo by se s tím setkal. S tímto institutem jsem se seznámil až za svého působení u GIBS.

3) Změnil byste současnou právní úpravu § 41 zákona o GIBS?

Myslím si, že paragrafové znění, pokud by se mělo doplňovat, tak ve smyslu, co je a co není policejní provokace. Tzv. policejní provokace (zde myšleno obecně, tedy jako provokace policejního orgánu) je velký problém při zkouškách spolehlivosti. V současné době je judikováno, že jakákoliv provokace ze strany zkoušejícího je zakázána. V jiných státech světa je provokace povolena nebo aspoň zčásti. Možná by stálo za zvážení a širokou odbornou diskuzi, aby v rámci zákonných mantinelů při zkoušce spolehlivosti mohli zkoušející příslušníci GIBS určitým způsobem konat aktivněji, nechci to nazvat úplně provokací, ale kupříkladu aby mohli za určitých podmínek přímo nabídnout úplatek příslušníkovi. Takový postup by asi nebyl možný jako podklad pro budoucí trestní stíhání, nicméně zkouška spolehlivosti jako taková by za těchto okolností lépe prověřila morální charakter, profesionální jednání a plnění služebních povinností

zkoušeného příslušníka. Zvýšil by se, dle mého názoru, i preventivní rozměr zkoušky spolehlivosti.

4) Co byste zlepšil na zkouškách spolehlivosti z hlediska preventivního působení? Aby více působily preventivně?

Určitě je to otázka pedagogické a přednáškové činnosti, aby se z naší strany (ze strany GIBS) častěji šířilo povědomí o zkouškách spolehlivosti, aby tento institut byl reflektován v rámci interního služebního vzdělávání v bezpečnostních sborech. Bylo by záhodno zkoušku spolehlivosti provádět ve větším množství případů, ale to by znamenalo otevření otázky posílení personálního stavu u GIBS a další náklady.

5) Jak vnímáte policejní provokaci?

Dalo by se říct, že veškerá činnost při zkoušce spolehlivosti je doprovázena absolutním zákazem tzv. policejní provokace. Kdyby byly pomyslné mantinely určitým zákonným způsobem povoleny, aby na případnou provokaci, či spíše zmíněné aktivnější působení zkoušejícího, nebylo soudy tak striktně nahlíženo, tak by se musela změnit legislativa a nestačilo by konstatovat, že provokace je povolena. Problematika by se musela diskutovat s širokou veřejností, s bezpečnostními sbory a se soustavou státního zastupitelství a soudy. Muselo by se přesně stanovit a kodifikovat do jaké míry je určitá míra provokace přípustná, a co všechno při ní GIBS smí. Dále si neumím představit, že by v českých poměrech bylo možno takovou zkoušku spolehlivosti využít jako důkaz v trestním řízení. Zde by šlo o posílení generálně preventivního charakteru tohoto institutu, pro příslušníky by bylo ještě větším rizikem vzít si např. úplatek a zároveň bezpečnostní sbory by měly větší páky k tomu se takto nespolehlivých příslušníků zbavit. K vaší původní otázce ještě dodám, že v současné době, pokud se příslušník, který u zkoušky spolehlivosti neuspěl a vyplynou z ní pro něj negativní důsledky, a on pak napadá u soudu zákonnost provedení zkoušky spolehlivosti a označuje obvykle za provokaci veškerou činnost, kterou zkoušející příslušník GIBS při zkoušce provádí. Může se jednat jak o soud trestní, pokud se příslušník při zkoušce spolehlivosti dopustil trestného činu, tak i o soud civilní, když např. příslušník napadá nezákonnost jeho propuštění od sboru na základě zkoušky spolehlivosti.

Zde by měly soudy pečlivě vážit, co je ještě přijatelný způsob obhajoby a co už je určitá dehonestace a osočování GIBS z nekalých praktik. Osobně vnímám ale rozhodování soudů v těchto problematických otázkách jako obecně velmi vyvážené a správné. A to i mimo soudní systém ČR.

Autorka provedla rozhovor s příslušníkem bezpečnostního sboru. Na jeho žádost byl rozhovor proveden **anonymně**. Byly mu položeny stejné otázky.

1) Má podle Vás zkouška spolehlivosti preventivní charakter a projevuje se to u Vás na pracovišti?

Zkouška podle mě nemá preventivní charakter. Bylo by dostačující, kdyby byli příslušníci dostatečně finančně ohodnoceni. Ve srovnání s jinými povoláními příslušníci vykonávají dost odpovědnou práci, kdy je třeba mít vysoké morální zásady. Podhodnocení příslušníků má za následky například přijetí úplatku, navíc to má negativní vliv na smýšlení o působnosti sboru. Zvažování finančního hodnocení a provádění zkoušek spolehlivosti a na druhé straně jeho cti.

2) Setkal jste se za dob své působnosti u bezpečnostního sboru se zkouškou spolehlivosti? Jaký to mělo na Vás vliv?

Se zkouškou jsem se setkal a vůbec to nemělo žádný vliv. V praxi jsou situace kdy, nemá význam nad tím přemýšlet. Z malých ústupků se stávají větší ústupky, proto se příslušníci musí držet svých povinností, nevybočovat ze standardu. K tomu potřebují železnou morálku, kterou u některých příslušníků postrádám.

3) Změnil byste současnou právní úpravu § 41 zákona o GIBS?

Nemám k právní úpravě výtky. Podle mě, když příslušník plní, co má, neví o zkoušce.

4) Co byste zlepšil na zkouškách spolehlivosti z hlediska preventivního působení? Aby více působily preventivně?

Výsledky by měly být dostupné pro ostatní a zkouška by měla probíhat adekvátně tomu výsledku, který by měl působit jako odstrašující případ nebo preventivně. Zkoušky by měly probíhat víc profesionálně.

5) Jak vnímáte policejní provokaci?

S policejní provokací jsem se setkal na demonstracích, kdy je užito fyzického efektu. Lze se setkat s podněcovači v rámci demonstrací, ale spíše jde o nasazené policisty, aby tlumili dav a předešlo se násilí a poškození majetku. S policejní provokací v rámci zkoušky spolehlivosti nemám zkušenost.

Autorka se dotázala **por. Bc. Radka Mikulandy**, příslušníka PČR, zařazeného na Odboru vnitřní kontroly Územního odboru Tábor, který se k položeným otázkám vyjádřil takto.

1) Má podle Vás zkouška spolehlivosti preventivní charakter a projevuje se to u Vás na pracovišti?

Určitou prevenci ve zkouškách spolehlivosti shledávám. V některých případech je zapotřebí mít preventivní nástroj pro výkon služby. Podle mého názoru obzvláště mladší kolegové reagují na „návnadu“ z důvodu finančního přilepšení.

2) Setkal jste se za dob své působnosti u bezpečnostního sboru se zkouškou spolehlivosti? Jaký to mělo na Vás vliv?

Se zkouškou spolehlivosti za svoji třicetiletou působnost u policie na obvodním oddělení, Služby kriminální policie a vyšetřování a v současnosti na odboru vnitřní kontroly, jsem se setkal pouze z doslechu na jiném oddělení při dopravní kontrole a uložení blokové pokuty.

3) Změnil byste současnou právní úpravu § 41 zákona o GIBS?

Nenapadá mě nic, co bych razantně změnil na současné právní úpravě. Možná z hlediska sebevědomí příslušníků a zaměstnanců, kteří jsou zkoušeni, bych je informoval, jestli dotyčný uspěl ve zkoušce. Z důvodu velké administrativy by stačilo krátké vyjádření o provedení zkoušky spolehlivosti. Příslušník by obdržel jednoduchý zápis – „prošel“.

4) Co byste zlepšil na zkouškách spolehlivosti z hlediska preventivního působení? Aby více působily preventivně?

Navážu na předchozí odpověď. Z hlediska většího preventivního působení shledávám, kdyby příslušníci měli od provádějícího orgánu potvrzeno, že svou

práci odvedli správně a prošli zkouškou spolehlivosti. Za prvé by to zvýšilo preventivní význam a za druhé by příslušníci dostali zpětnou vazbu.

5) Jak vnímáte policejní provokaci?

Policejní provokaci bych povolil pouze za stanovení jasných hranic v zákoně. Užití provokace v průběhu zkoušky spolehlivosti by dle mě bylo přípustné, kdyby inspekce naváděla příslušníka k přestupkovému jednání. Navádění k závažné trestné činnosti bych zakázal (například fyzické napadání).

12. Závěr

Cílem diplomové práce bylo obsáhnout podstatu právního institutu zkoušky spolehlivosti upravenou zákonem č. 341/2011 Sb., o Generální inspekci bezpečnostních sborů. Právní úprava byla postupně v zákonech měněna, nicméně policejní provokace není zákonem dosud vymezena. Policejní provokace je v českém právním řádu zakázána příslušnou judikaturou, především zmiňovaným stanoviskem trestního kolegia. Tím se odlišuje česká právní úprava od některých zahraničních úprav, včetně provádění cílených typů zkoušek. V práci byly uvedeny trestné činy příslušníků a zaměstnanců bezpečnostních sborů a část práce byla věnována jejich motivaci. Na závěr bylo provedeno dotazníkové šetření. Respondenti se v něm vyslovili, že motivací pro trestnou činnost příslušníků je především finanční přilepšení a potvrdili jednu z příčin páchání protiprávního jednání.

Z dotazníkového šetření vyplynulo, že zkoušky spolehlivosti na respondenty nepůsobí preventivně. Většina nezměnila přístup poté, co se dozvěděla o tomto institutu a ani neovlivnila jejich službu. Nicméně většina z nich má za to, že příslušníci a zaměstnanci jsou velmi spolehliví, proto existence zkoušky spolehlivosti nezasahuje do jejich činnosti. Kladně se vyjádřila více jak třetina dotázaných k provádění zkoušky z hlediska prevence a téměř polovina k potřebě tohoto nástroje.

Autorčin názor, aby zkoušky spolehlivosti více působily preventivně, koresponduje s názory plk. v.v. PhDr. Jana Čápa, Ph.D. a plk. Mgr. Libora Grepla v provedených rozhovorech. Oba se přiklání k pravidelnému proškolení a rozšiřování povědomí o zkoušce spolehlivosti mezi příslušníky a zaměstnanci. Druhé doporučení, které by mohlo přispět k větší prevenci, autorka spatřuje v hlášení provedených zkoušek spolehlivosti, během nichž nebylo spácháno protiprávní jednání.

13. Seznam použité literatury

Monografie

1. BEDRNOVÁ, Eva a Ivan NOVÝ. *Psychologie a sociologie řízení*. 2. rozš. vyd. Praha: Management Press, 2002. ISBN 80-7261-064-3.
2. ĎURČO, Peter. *Bezpečnostnoprávna Terminológia / Peter Ďurčo a Kolektív*. Vyd. 1. Bratislava: Akadémia Policajného zboru v Bratislave, 2007. ISBN 978-80-8054-406-5.
3. Filák, Antonín, et al. *Zákon O Policii České Republiky S Komentářem: Podle Právního Stavů K 12.1.2009 / "Antonín Filák a Kolektiv; Jan Brázda, Martin Bohman, Josef Hrudka, Pavel Vopršal, David Zámek"*. Vyd. 1. Praha: Police history, 2009.
4. HERZOGOVÁ, Zuzana. *Policejní etika*. Praha: Zuzana Herzogová, 2003. ISBN 80-238-9984-8.
5. HORZINKOVÁ, Eva a Zdeněk FIALA. *Správní právo hmotné: obecná část*. 2., aktualizované vydání. Praha: Leges, 2015. Student (Leges). ISBN 978-80-7502-092-5.
6. HRUDKA, Josef a Benedikt VANGELI. *Zkouška spolehlivosti – explikace, aplikace, efektivita*. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, 2014. ISBN 978-80-7251-415-1.
7. JONÁK, Jaroslav. *Protikorupční Komise Policie České Republiky 2006-2011 / [ed. Jaroslav Jonák ... Et Al.]*. Praha: Policejní prezidium ČR, 2011.
8. JELÍNEK, Jiří. *Trestní zákoník a trestní řád: s poznámkami a judikaturou*. Praha: Leges, [2009]-. Glosátor. ISBN 978-80-7502-395-7.
9. KOVAŘÍK, Zdeněk. *Problémy vztahu policistů ke službě*. Praha: Police History, 2003. Police history. ISBN 80-86477-13-4.
10. MATES, Pavel, Jindřich ŠKODA a František VAVERA. *Veřejné sbory*. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2011. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7357-572-4.

11. NESVADBA, Petr. *Policejní etika*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2009. ISBN 978-80-7380-195-3.
12. PILAŘOVÁ, Irena. *Základy psychologie práce a organizace pro policejní manažery*. Praha: Management Press, 2004. ISBN 80-7261-102-x.
13. SALVET, Leo. *Kriminalita policistů České republiky*. Praha: Linde, 2011. ISBN 978-80-7201-849-9.
14. TOMEK, Petr. *Zákon o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů: s komentářem, poznámkami a judikaturou*. Olomouc: ANAG, 2007-. Právo (ANAG). ISBN 978-80-7554-234-2.
15. Vaněček, Miloš, and Jan Melša. *Generální Inspekce Bezpečnostních Sborů*. Praha: Generální inspekce bezpečnostních sborů, 2013.
16. *Zkouška spolehlivosti - 5 let praxe v České republice: kolektivní monografie příspěvků k problematice provádění zkoušek spolehlivosti v podmínkách právního řádu České republiky*. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, 2014. ISBN 978-80-7251-416-8.
17. ZOUBKOVÁ, Ivana a Jana FIRSTOVÁ. *Kriminologie: aktuální problémy*. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, 2013. ISBN 978-80-7251-395-6.

Časopisecké články

18. KALIVODOVÁ, Zoja. Pracovní motivace. Pár postřehů. *Bezpečnost s profesionály*. 2018, č. 1. ISSN 2336-4793.
19. HRUDKA, Josef. *Institut Zkoušky Spolehlivosti V Maďarské Republice*. *Bezpečnostní teorie a praxe*. 2016, č. 2. ISSN 1801-8211.

Zákonná úprava

1. Zákon č. 141/1961 Sb., *o trestním řízení soudním (trestní řád)*, ve znění pozdějších předpisů.
2. Zákon České národní rady č. 283/1991 Sb., *o Policii České republiky*.

3. Zákon České národní rady č. 555/1992 Sb., o *Vězeňské službě a justiční stráží České republiky*, ve znění pozdějších předpisů.
4. Usnesení Předsednictva České národní rady č. 2/1993 Sb., o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součásti ústavního pořádku České republiky
5. Zákon č. 361/2003 Sb., o *služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů*.
6. Zákon č. 262/2006 Sb., *zákoník práce*.
7. Zákon č. 273/2008 Sb., o *Policii České republiky* k právnímu stavu k 12.1.2009.
8. Zákon č. 40/2009 Sb., *trestní zákoník*.
9. Zákon č. 341/2011 Sb., o *Generální inspekci bezpečnostních sborů a o změně souvisejících zákonů*.
10. Zákon č. 17/2012 Sb., o *Celní správě České republiky*.
11. Zákon č. 89/2012 Sb., *občanský zákoník*.
12. Listina základních práv Evropské unie.
13. SLOVENSKÁ REPUBLIKA. § 117 odst. 1, 2, 5 z. č. 301/2005 Z. z., *Trestný poriadok*. Dostupné z: <https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/2005/301/>

Interní akty řízení

14. Vyhláška č. 487/2004 Sb., o *osobnostní způsobilosti, která je předpokladem pro výkon služby v bezpečnostním sboru*.
15. Pokyn generálního ředitele Vězeňské služby ČR č. 3/2020, *kterým se stanoví Metodika kontrolní činnosti odboru kontroly Generálního ředitelství Vězeňské služby*.

16. Statut Stálé komise Poslanecké sněmovny pro kontrolu činnosti Generální inspekce bezpečnostních sborů, Dostupné z:
<https://www.psp.cz/sqw/hp.sqw?k=7509&o=8>
17. Interní protikorupční program Celní správy České republiky, aktualizované znění ke dni 2. června 2020 [online]. Generální ředitelství cel, 2020.
[cit. 15.12.2021]. Dostupné z: <https://www.celnisprava.cz/cz/o-nas/spolecne-proti-korupci/Documents/interni-protikorupcni-program.pdf>

Webové stránky a elektronické zdroje

18. Policie České republiky: [online]. Etický kodex Policie České republiky.
[cit. 7.10. 2021]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/eticky-kodex-policie-ceske-republiky.aspx>
19. Etický kodex celníka [online]. Celní správa ČR. [cit. 7.10.2021]. Dostupné z: <https://www.celnisprava.cz/cz/o-nas/spolecne-proti-korupci/Documents/Etick%C3%BD%20kodex%20celn%C3%ADka.pdf>
20. Etický kodex příslušníka Generální inspekce bezpečnostních sborů [online]. GIBS. [cit. 8.10.2021]. Dostupné z: <https://www.gibs.cz/o-nas/interni-protikorupcni-program/eticky-kodex-prislusnika>
21. Kodex profesní etiky zaměstnance a příslušníka Vězeňské služby České republiky [online]. Vězeňská služba ČR. [cit. 9.10.2021]. Dostupné z: <https://www.vscr.cz/media/organizacni-jednotky/generalni-reditelstvi/ostatni/protikorupcni-opatreni/kodex-profesni-etiky-zamestnance-a-prislusnika-vs-cr-2018.pdf>
22. Policie České republiky: [online]. Stálá protikorupční komise Policie České republiky. [cit. 18.10. 2021]. Dostupné z:
<https://www.policie.cz/clanek/stala-protikorupcni-komise-policie-ceske-republiky-43362.aspx>
23. Schéma organizačního uspořádání GŘC k 1.1.2020 [online].
[cit. 15.12.2021]. Dostupné z: <https://www.celnisprava.cz/cz/o-nas/organizacni-struktura/Documents/grc.pdf>

24. Poslanecká sněmovna Parlamentu ČR: Členové – Stálá komise pro kontrolu činnosti Generální inspekce bezpečnostních sborů [online]. [cit.7.1.2022]. Dostupné z:
<https://www.psp.cz/sqw/snem.sqw?l=cz&id=1569>
25. KUBALÁK, David. Motivační program pro policisty sloužící na území hl. m. Prahy a Středočeského kraje [online]. 2008. [cit.6.1.2022]. Dostupné z:
<https://www.policie.cz/clanek/motivacni-program-pro-policisty-slouzici-na-uzemi-hl-m-prahy-a-stredoceskeho-kraje.aspx>
26. Podání oznámení. [online]. GIBS. [cit.7.2.2022], Dostupné z:
<https://www.gibs.cz/podani-oznameni>
27. MITÁČEK, Ivo. GIBS trestně stíhá tři osoby za ovlivňování řízení u Celní správy ČR [online]. 2018. [cit.15.1.2022.]. Dostupné z:
<https://www.gibs.cz/informacni-servis/tiskove-zpravy/83-gibs-trestne-stiha-tri-osoby-za-ovlivnovani-rizeni-u-celni-spravy-cr>
28. NGUYENOVÁ, Ivana. Pražský policista drogovým dealerem – Aktualizace! [online]. 2021. [cit.15.1.2022]. Dostupné z:
<https://www.gibs.cz/informacni-servis/tiskove-zpravy/783-prazsky-policista-drogovym-dealerem-aktualizace>
29. NGUYENOVÁ, Ivana. Sedm dozorců obžalováno z mučení a jiného nelidského a krutého zacházení [online]. 2021. [cit.15.1.2022]. Dostupné z:
<https://www.gibs.cz/informacni-servis/tiskove-zpravy/786-sedm-dozorcu-podezrelych-z-fyzickeho-a-psychiekeho-nasili>

Judikatura

30. Rozhodnutí Trestního kolegia Nejvyššího soudu dne 25. 9. 2014 stanovisko, pod sp. zn. Tpjn 301/2014. Dostupné z:
<https://www.zakonyprolidi.cz/judikat/nscr/tpjn-301-2014>
31. Teixeira de Castro proti Portugalsku, rozsudek senátu ESLP, ze dne 9. června 1998, stížnost č. 25829/94, s. 3, Dostupné z:
http://eslp.justice.cz/justice/judikatura_eslp.nsf/0/9086DF60CC021E36C1

[2581760055714D/\\$file/Teixeira%20de%20Castro%20proti%20Portugalsku%20rozsudek.pdf?open&](https://www.uskrsud.cz/2581760055714D/$file/Teixeira%20de%20Castro%20proti%20Portugalsku%20rozsudek.pdf?open&)

Ostatní prameny

32. ČÁP, Jan. *Aplikace zkoušky spolehlivosti*. Praha, 2022. Rigorózní práce. Policejní akademie ČR v Praze, Fakulta bezpečnostně právní, ISBN 978-80-7251-532-5.
33. JAREC, Samuel. *Policejní provokace a zkouška spolehlivosti – meze jejich užití v trestním řízení* [online]. Brno, 2016. [cit.19.1.2022]. Diplomová práce. Masarykova univerzita, Právnická fakulta, Katedra trestního práva. Vedoucí práce doc. JUDr. Josef Kuchta, CSc., Dostupné z: <https://is.muni.cz/th/gtm6c/>
34. Zpráva o činnosti Generální inspekce bezpečnostních sborů za rok 2012. Generální inspekce bezpečnostních sborů [online]. Praha: GIBS, 2013 [cit.26.1.2022]. Dostupné z: https://www.gibs.cz/images/podstranky/cinnost-analyza-ukonu/zprava_cinnosti_2012.pdf
35. Zpráva o činnosti Generální inspekce bezpečnostních sborů za rok 2013. Generální inspekce bezpečnostních sborů [online]. Praha: GIBS, 2014 [cit.26.1.2022]. Dostupné z: https://www.gibs.cz/images/podstranky/cinnost-analyza-ukonu/zprava_cinnosti_2013.pdf
36. Zpráva o činnosti Generální inspekce bezpečnostních sborů za rok 2014. Generální inspekce bezpečnostních sborů [online]. Praha: GIBS, 2016 [cit.26.1.2022]. Dostupné z: https://www.gibs.cz/images/podstranky/cinnost-analyza-ukonu/zprava_cinnosti_2014.pdf
37. Zpráva o činnosti Generální inspekce bezpečnostních sborů za rok 2015. Generální inspekce bezpečnostních sborů [online]. Praha: GIBS, 2016 [cit.26.1.2022]. Dostupné z:

https://www.gibs.cz/images/podstranky/cinnost-analyza-ukonu/zprava_cinnosti_2015.pdf

38. Zpráva o činnosti Generální inspekce bezpečnostních sborů za rok 2016. Generální inspekce bezpečnostních sborů [online]. Praha: GIBS, 2017 [cit.26.1.2022]. Dostupné z:
https://www.gibs.cz/images/podstranky/cinnost-analyza-ukonu/zprava_cinnosti_2016.pdf
39. Zpráva o činnosti Generální inspekce bezpečnostních sborů za rok 2017. Generální inspekce bezpečnostních sborů [online]. Praha: GIBS, 2018 [cit.26.1.2022]. Dostupné z:
https://www.gibs.cz/images/podstranky/cinnost-analyza-ukonu/zprava_cinnosti_2017.pdf
40. Zpráva o činnosti Generální inspekce bezpečnostních sborů za rok 2018. Generální inspekce bezpečnostních sborů [online]. Praha: GIBS, 2019 [cit.26.1.2022]. Dostupné z:
https://www.gibs.cz/images/podstranky/cinnost-analyza-ukonu/zprava_cinnosti_2018.pdf
41. Zpráva o činnosti Generální inspekce bezpečnostních sborů za rok 2019. Generální inspekce bezpečnostních sborů [online]. Praha: GIBS, 2020 [cit.26.1.2022]. Dostupné z:
https://www.gibs.cz/images/podstranky/cinnost-analyza-ukonu/zprava_cinnosti_2019.pdf
42. Zpráva o činnosti inspekce za rok 2020
43. GIBS, *Posouzení zkoušek spolehlivosti Generální inspekcí bezpečnostních sborů*. Generální inspekce bezpečnostních sborů. Praha, 2021, GI-827-7/CJ-2021-840113-A, GIETRpo384674.

zdroj ke grafu č. 5

44. Správa o trestnej činnosti príslušníkov Policajného zboru za obdobie roka 2012 [online]. Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky – Úrad inšpekčnej služby. [cit.12.1.2022]., Dostupné z: <https://www.minv.sk/?urad-inspekcej-sluzby&subor=167604>, s. 4

45. Správa o trestnej činnosti príslušníkov Policajného zboru za obdobie roka 2018, [online]. Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky – Úrad inšpekčnej služby. [cit.12.1.2022]., Dostupné z: <https://www.minv.sk/?urad-inspekcej-sluzby&subor=332309>, s. 3
46. Správa o trestnej činnosti príslušníkov Policajného zboru za obdobie roka 2019, [online]. Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky – Úrad inšpekčnej služby. [cit.12.1.2022]., Dostupné z: <https://www.minv.sk/?urad-inspekcej-sluzby&subor=369818>, s. 5
47. Správa o trestnej činnosti príslušníkov Policajného zboru, Zboru väzenskej a justičnej stráže a finančnej správy za obdobie roka 2020, [online]. Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky – Úrad inšpekčnej služby. [cit.12.1.2022]., Dostupné z: <https://www.minv.sk/?urad-inspekcej-sluzby&subor=406556>, s. 8

14. Seznam tabulek a obrázků

Graf 1 Provedení zkoušek spolehlivosti GIBS	40
Graf 2 Vývoj kriminality v PČR	41
Graf 3 Vývoj kriminality ve VS ČR.....	41
Graf 4 Vývoj kriminality v CS ČR.....	42
Graf 5 Počet trestných činů spáchaných policisty SR, zdroj: Správa o trestnej činnosti príslušníkov Policajného zboru za obdobie 2012, 2018, 2019, 2020	42
Graf 6 Věk	52
Graf 7 Doba služebního/pracovního poměru	53
Graf 8 Od koho se poprvé respondenti dozvěděli o zkoušce spolehlivosti ..	54
Graf 9 Důvod páchaní trestné činnosti příslušníků/zaměstnanců	56
Graf 10 Vnímání činnosti GIBS za účelem preventivního působení na příslušníky a zaměstnance bezpečnostních sborů.....	57
Graf 11 Vnímání existence ZS jako potřebných a přínosných	58
Tabulka 1 Příslušnost k bezpečnostnímu sboru.....	52
Tabulka 2 Důležitost zkoušek spolehlivosti z hlediska prevence pro respondenty	57

15. Přílohy práce

Odpovědi na otázku č. 26 „Váš osobní názor k tématu?“

„Prováděla bych častější kontroly jak z řad GIBS, tak z OVK.“

„Osobně se obávám zneužívání institutu zkoušek spolehlivosti v podobě zbytečných provokací ze strany pracovníků GIBS při honbě za čárkami.“

„Nutnost“

„Zkoušku bych považoval pouze za ukazatel, důležitější jsou praktické zkušenosti.“

„Nikdy jsem nad tématem zásadněji nepřemýšlel.“

„Nežijí v iluzi, že každý policista je automaticky rovný a spolehlivý, čestný a neúplatný. Zvláště nastupující generace mladých lidí se mi až příliš často jeví jako parta zbytečně sebevědomých a omezených pitomců bez zájmu o policejní práci, zato se zájmem o výplatu, pravomoci, benefity. Nemyslím si, že existence takových zkoušek spolehlivosti může něco změnit. Snad jen zvýšit snahu dát si pozor. Tristní, že?“

„Nemám tušení, jaké mají výsledky. Proto nelze říct, zda je prospěšná či potřebná. Je ale možné že samotný fakt tohoto nástroje může mnohé odradit od protiprávní činnosti.“

„Příslušník musí být vždy ve střehu.“

„Na civilistech se zkoušky nesmějí provádět, tak proč na příslušnících?“

„Myslím, že GIBS by se měl zamyslet nad tím, jak vůbec pracuje a jak se chová. Měli by tam pracovat kompetentní důstojníci, a ne zhrzení a pomstychtiví vysloužilci. Všechno by pak mohlo být úplně jinak...“

„Myslím si, že se jedná o kontrolu, o které moc příslušníků nic neví. Nevím, o tom, že by někdo v mém okolí byl podroben této zkoušce.“

„Myslím si, že by u bezpečnostních složek neměli dělat lidé, kteří berou úplatky, vynášejí věci ze spisů nebo jinou protislužbu.“

„Každý má svoji cenu, navíc v reálu to funguje tak, že si vyhlídnou chudáka.“

„Nerelevantní, důkladnější výběr při náboru ke sboru...“

„Pokud se má pomocí zkoušek spolehlivosti v naší zemi něco změnit, je třeba je rozšířit na soudce, státní zástupce, politiky a zaměstnance státu, kteří rozhodují o veřejných financích.“

„Do dnes jsem nevěděl že existují preventivní zkoušky...“

„Dle mého soudu jsou zkoušky spolehlivosti potřebné a slouží jako vztyčený prst nad potencionálním hříšníkem.“

„Myslím, že každý má nějakou svoji osobní vizi a výchovu od které se leccos odvíjí.“

„Asi to má smysl.“

„S GIBS a zkouškami spolehlivosti jsem neměl, pokud vím, nikdy problém, přestože mi civilové často vyhrožují udáním na GIBS/OVK. Jestli tam byli, to už ví jenom oni. Nicméně přístup k práci mi přítomnost a možnost těchto zkoušek neovlivní, jelikož k práci přistupuji zodpovědně, abych sám věděl, že nemusím řešit žádné zbytečné problémy. Zkoušky spolehlivosti bych nedělal preventivně, ale až pokud je důvodné podezření na konkrétního poldu v konkrétním činu. Pokud to tak je, super, víc se neorientuji.“

„Tento institut má v právním prostředí bezpečnostních služeb svoje místo.“

„Zrušit GIBS.“

„Zkouška spolehlivosti může být v celku dobrý nástroj, ale ne pokud bude v gesci GIBS.“

„Zkoušky spolehlivosti nejsou dostatečně funkční, spíše formalistické, nedotýkají se vyšších funkcionářů bezpečnostního sboru. Důvod: špatně pojatý tento institut a nedokonalý zákon, a z toho plynoucí nedostatečné nástroje k provádění efektivních zkoušek.“

„Zkoušky spolehlivosti jsou potřeba.“

„Zkoušky spolehlivosti jsou dle mého názoru pozitivním nástrojem ke zjišťování trestné činnosti příslušníků, ovšem vzhledem k nedostatku informací mám obavu z její zneužívání.“

„Na zkoušku spolehlivosti nemám objektivní názor a ani ten subjektivní není příliš vypovídající, neboť jsem se nikdy se zkouškou spolehlivosti osobně ani zprostředkovaně nesetkal.“

„Zkoušky spolehlivosti by se hodily i u jiných profesí (úředníci, soudci, státní zástupci).“

„Téma je určitě zajímavé, ale až na výjimky GIBS je ta největší svoloč lidí, kterou jsem poznal. Nadřazenecké jednání, namyšlenost, ohýbání zákona a nalézání jakékoliv špíny i té nepravdivé.“

„Zkoušky spolehlivosti by neměly být namátkové, ale cílené na podezřelé jedince. GIBS by se měl zabývat vážnými a zásadními porušeními příslušníků.“

„Zkoušku spolehlivosti bych využíval jen výjimečně a v odůvodněných případech.“

„Zkouška spolehlivosti = provokace, porušení zásady presumpce nevinnosti.“

„Zkouška spolehlivosti není dostatečně právně upravena, z toho vyplývá, že jí lze aplikovat pouze na některé příslušníky bezpečnostních sborů (zejména řadové příslušníky) a pouze na některé činnosti, jež příslušníci bezpečnostních sborů vykonávají. V některých bezpečnostních sborech, např. Vězeňská služba ČR je zkouška spolehlivosti prakticky neproveditelná.“

„Škoda jen, že výsledky negativních zkoušek nejsou pro konkrétního příslušníka přístupné.“

„Zkouška spolehlivosti je velmi komplikovaný a velmi těžce použitelný nástroj na získání důkazu o protiprávním jednání příslušníka. Pokud je výsledek zkoušky negativní, tak se nikdo nedozví, že zkouška spolehlivosti byla provedena, což v podstatě ztrácí preventivní charakter. Zkouška s pozitivním výsledkem (vím z okolí pouze o jedné) stejně skončila pouze kázeňským řízením – nebyl prokázán přečin ani zločin. Efektivnější je dokazování prostřednictvím OPČ (odposlech, sledování, ...).“

„Zkouška spolehlivosti by měla být prováděna častěji, a nejen u řadových policistů. Práci GIBS vnímám jako velmi vágní, často se zdráhají prošetřovat i zcela jasné pochybení spadající do jejich kompetencí. Vysokých funkcionářů si také téměř nevšímají a tam by se kolikrát daly objasnit věci...“

„Zkoušet své podřízené jednou uměle vyprovokovanou situací není určitě správné. Určitě by se měl takový daný podřízený držet daných norem, ale určitě není nutné takto zkoušet každého zaměstnance. Pokud je agent řešen v rámci běžné situace, tak nevidím problém. Pokud se, ale jedná o tzv. agenta provokatéra, byl bych trochu skeptický. Tzv. Agentu provokatéra bych užil například pouze, pokud je zvlášť závažný důvod, že takový zaměstnanec hrubě porušuje právní normy.“

„Zkoušky spolehlivosti nejsou objektivní, dochází k záměrnému jednání, aniž by tak chtěl subjekt činit, je nucen dělat, co nechce. Zkoušky spolehlivosti směřovat na všechny úředníky na úřadech, zastupitelstva krajů, obcí, krajsí zastupitele, poslanci, senátoři, vládní činitele. Ale i lékaře, a podnikatele taky.“

„Zkoušky spolehlivosti jsou nesmysl.“

„V práci jsem slyšela o pár případech korupce, ovšem nevím, kdy šlo o nastrčeného člověka z GIBSU, nebo se jednalo o skutečné uplácení. Dle mého je taková činnost zbytečná, možná spíše kontraproduktivní, čím více se toto bude dělat, tím spíš se nelegální činnost dostane do šedé zóny, kde bude hůře vypátratelná.“

„V momentální obrovské vytiženosti každého příslušníka vnímám zkoušky spolehlivosti jako zabitý čas od řešení pracovních problémů.“

„Zkoušky spolehlivosti by neměly být namátkové, ale cílené na podezřelé jedince. GIBS by se měl zabývat vážnými a zásadními porušeními příslušníků.“

„Nejsem si jistý, zda je preventivní zkouška spolehlivosti přínosem.“

„Nemám tušení, jaké mají výsledky. Proto nelze říct, zda je prospěšná či potřebná. Je ale možné, že samotný fakt toho nástroje může mnohé odradit od protiprávní činnosti.“

„Zkouška spolehlivosti je určitým kontrolním mechanismem korupčního jednání a jako právní institut má své meze, a to může být někdy i negativní faktor, ale podle mého názoru je spíš přínosem.“